

SLOVENSKI TADRIAN

LETO III, ŠTEV. 19

Koper, petek 7. maja 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

OLO Koper je sprejel družbeni plan

Naše gospodarstvo dobiva vse bolj čvrsto osnovo

Pretekli teden sta se v Kopru sestala oba zbora okrajnega ljudskega odbora na razpravo o družbenem planu in okrajnem proračunu za tekoče leto. Odborniki so po obširni razpravi, med katero so predlagali nekatere manjše spremembe, osvojili predlog, ki ga je sestavil gospodarski svet, in izglasovali odlok o izvajanju družbenega plana in proračuna.

Nedvomno je letošnji družbeni plan, ki temelji na predpisih in določilih novega gospodarskega sistema, s spremembami, ki jih vnaša v naše gospodarstvo eden glavnih činiteljev, ki bodo ta sistem utrdili in razvili. Obenem pa je sprejeti družbeni plan tudi doprinos h krepitvi delavskega samoupravljanja prav zato, ker določa in precizira odnose družbe do gospodarskih organizacij in obratno ter kompetence, ki iz tega izvirajo. Njegova značilnost je, da razširja pravice proizvajalcev glede upravljanja z družbenimi sredstvi, kakor tudi pravice glede delitve presežka dela.

Nadaljnja sprostitev, do katere prihaja v našem gospodarskem razvoju, je najprepričljivejši dokaz, da so se delovni ljudje, proizvajalci v teh nekaj letih, ko se pravzaprav šele uče upravljati, že marsikaj naučili in dosegli takšne uspehe, da jim naša družbena skupnost danes že lahko zaupa še širše kompetence in hkrati da tudi večje pravice. Novi sistem pa jih že sam po sebi navaja, da se še bolj poglobi v problematiko svojih podjetij, kar dviga kolektivno odgovornost napram družbi in z druge strani zmanjšuje potrebo po administrativnem vmešavanju v delovanje podjetij, kar dejansko že vse bolj izginja iz naše gospodarske prakse.

Poleg tega je ena glavnih značilnosti letošnjega plana, da postavlja na prvo mesto investicijsko graditev. Skupna v te namene predvidena vsota dosega milijardo in 800 milijonov dinarjev. Največji del teh sredstev bodo uporabili za obnove in gradnjo industrijskih in drugih objektov, ki bodo že v tekočem letu s povečano proizvodnjo vplivali na dvig narodnega dohodka.

V investicijski politiki se odraža skrb za racionalno uporabo sredstev, ki stoje na razpolago. Zaradi tega imajo prednost prav tisti doslej nedokončani objekti, kjer so v nedograjenih kapacitetah vezana znatna sredstva, ki bodo na ta način, skupno z novimi, izročena proizvodnji. Povsem novih objektov v letošnjem letu skoraj ne bo. Težnja je razširiti obstoječe, izpolniti in modernizirati obrate, preusmeriti proizvodnjo tam, kjer je nastala potreba in tako resno izkoristiti polno zmogljivost. Tako se bo z vloženi investicijami v letu 1954 naša proizvodnja povečala za 49 odstotkov v odnosu na preteklo leto.

Družbeni plan daje poseben poudarek na kmetijstvo in krepitev prehranbene industrije, ki ima glede na splošne pogoje pri nas največ možnosti, da se razvije. Preurejene bodo tovarne za predelavo sadja in urejeni novi sadovnjaki ter vinogradi, z nakupom in gradnjo novih ribiških ladij pa bo povečana surovinska baza tovarn ribje predelovalne industrije.

Seveda niso zanemarjene druge dejavnosti in gradnja objektov splošnega standarda. V okviru proračunskih investicij so zastopani z znanimi postavkami promet (49 milijono-

mezna podjetja prosto najemala potrebne kredite za investicijsko graditev.

V planu vidimo tudi postavko 500 milijonov dinarjev, ki jih kot pomoč za investicije dodeljuje vlada FLRJ. Ta pomoč nam poleg vsega drugega še v večji meri nalaga obveznost, da s sredstvi pametno gospodarimo in sicer vključno z onimi, s katerimi svobodno razpolagajo posamezna podjetja. Obenem pa nam mora biti tudi pobuda, da dvignemo storilnost (Nadaljevanje na 2. strani)

ZLORABA PRAZNOVANJA 1. MAJA

Demokristjani v Trstu rešujejo socialna vprašanja z množičnim odpuščanjem delavcev

Ko smo brali razna poročila o praznovanju Prvega maja v Jugoslaviji in po svetu, se je misel nehote ustavila tudi v Trstu. Kako je bilo s praznovanjem, ali je odmevalo po ulicah tisto navdušenje, kot smo ga doživljali leta 1946 in 1947?

Nič takega ni bilo slišati. Prvi maj so praznovali na treh krajih.

Pošteni demokratični Slovenci in Italijani so praznovali Prvi maj na stadionu istega imena z veličastnim zborovanjem in ljudsko veselico.

Tu je prišlo do izraza bratstvo in solidarnost. Navzočim sta govorila tovariša Laurenti in Štoka. Nastopili so pevski zbori s Proseka, Nabrežine in Lonjerja. Združeni pevski zbori so vod vodstvom tov. Kjudra zapeli: »Mi ne klonemo« in »Mi smo otroci svobode«. Ko so folklorne skupine nastopile z narodnimi plesi tržaške okolice, se je razvila prijetna prosta zabava.

Demokristjanska Delavska zbornica je na trgu Unita priredila navadno nacionalistično manifestacijo, kominformisti so na Garibaldijevem trgu paradirali s številnimi napisi in transparenti v italijanski. Demokristjani in kominformisti pa so — kot je pač njihova navada — tudi ta veliki praznik izrabili za klevetanje in sovinstične izpade proti jugoslovanskim narodom. Pri povorki, ki so jo priredili kominformisti na Garibaldijevem trgu, skoraj ni bilo opaziti napisov v slovensčini. Tudi ni bilo ne duha ne sluha ne v napisih in ne v govorih o junastvu jugoslovanske ormade, ki je na ta dan pred devetimi leti v krvavih borbah ob sodelovanju tržaškega delavstva — osvobodila Trst. Prav nasprotno.

Gombač je v svojem govoru klevetal in blatil jugoslovanske narode. Častno mesto so voditelji tržaškega kominforma odkazali zastopniku iz Rima, kominformističnemu poslancu v italijanskem parlamentu Giancarlu Pajetti.

K temu res ni potreba prav nič več dodati.

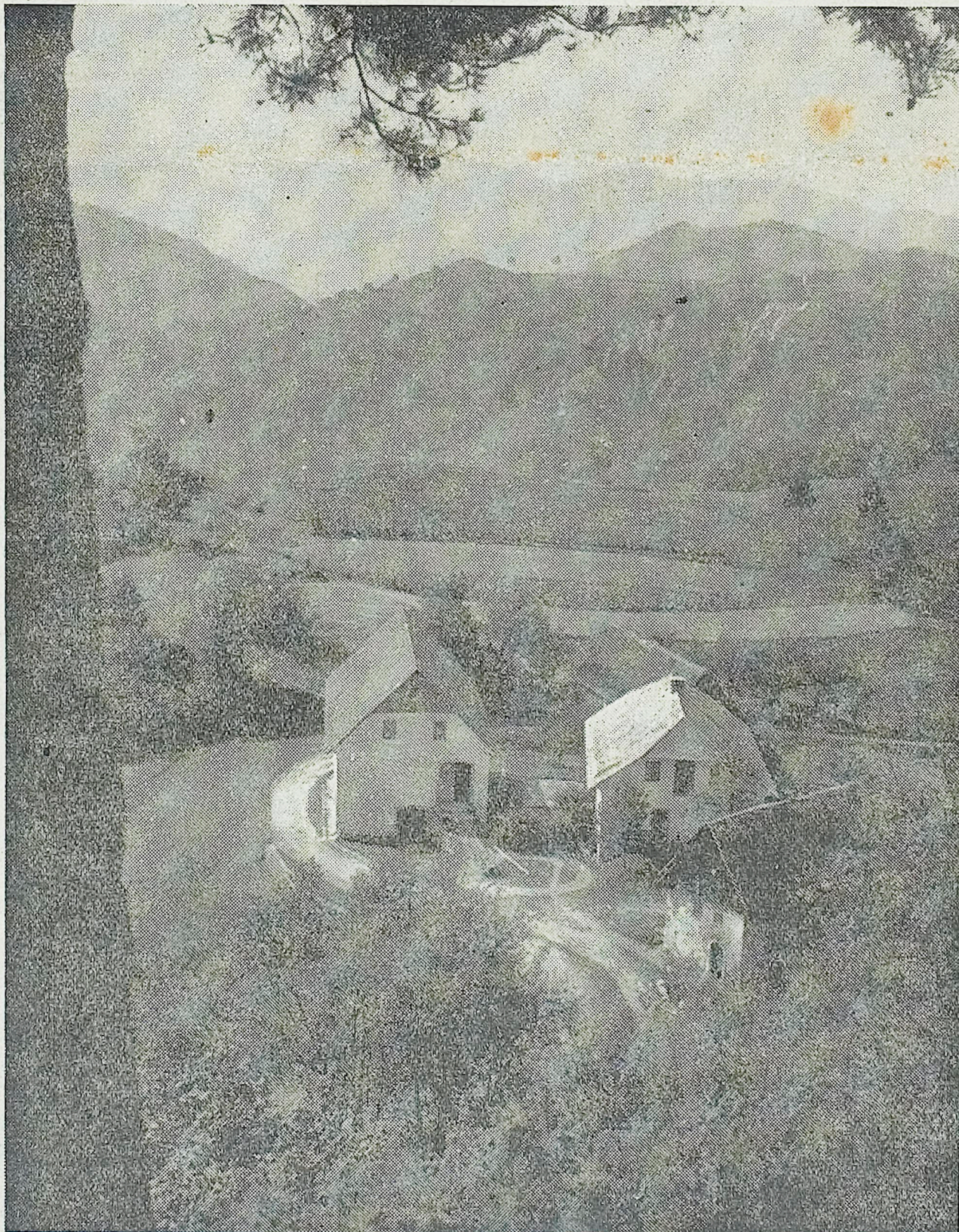
Na trgu Unita je bila predvsem parada trikolor. Delavci iz ladjedelnice Sv. Marka so nosili velik transparent z napisom: »Naj se naše socialne zahteve rešijo samo v mejah domovine«.

Prav iz tiste ladjedelnice so pred dobrim mesecem vrgli na cesto 1500 delavcev. Če bodo tudi v bodoče tako »reševali socialne zahteve«, potem bodo delavci res lahko imeli neznanško radi — »veliko madrepatrijo«. Kot za poslastico, so na trgu Unita zaigrali še cel kup »patriotičnih« himen.

V govorih ni predstavnikom italijanskih sindikalnih organizacij in tajniku Delavske zbornice ušla niti besedica o sedanjih gospodarski krizi v Trstu. Ne vemo, kako je bilo delavcem, ko so tiste govore poslušali. Južnjaški »dolce far niente« je kaj malo domač tržaškim delavcem, ki zahtevajo in bodo zahtevali zaposlitve in kruha.

Profanacija praznovanja Praznika dela, mednarodnega praznika proletariata, ponovno razgaljuje demokristjane in kominformiste ter jih kaže v njihovi pravi luči. Tako prvim kakor drugim je delavski praznik služil le kot sredstvo za slepilo, sredstvo za dosego njihovih nizkotnih in podlih načrtov.

Kominformistični voz v Trstu je že itak prenatrpan z vsem, kar je najpoddlejšega in zavrženega. Se bo mar pošten delovni človek streljal in bo spregledal? Trdno smo prepričani, da bo tržaški proletariat v bližnji prihodnosti praznoval svoj praznik še bolj slovesno in mogočno, kot ga je v prvih povojnih letih.

SONCE IN JUŽNI ZRAK STA TU DI V GORATE DELE PRIMORSKE PRINESLI CVETJE IN ZELENE TUDI NA SAMOTNI KMETIJI JE OZIVELO DELO, KI SE PONAVLJA VSAKO POMLAD ŽE DOLGA STOLETJA

Sežanska okrajna skupščina je sprejela družbeni plan za leto 1954

Te dni je zasedala skupščina ljudskih odbornikov za sežanski okraj, na kateri so razpravljali o predlogu družbenega plana za tekoče leto. Predsednik okrajnega ljudskega odbora Daniilo Petrinja je v obširnem poročilu razčlenil letošnji družbeni plan in okrajni proračun, po katerem bo okraj Sežana v letu 1954 razpolagal z 1 milijardo 100 milijonov dinarjev sredstev. Tako visokih investicij sežanski okraj od priključitve sem še ni izkazal v svojem proračunu. Da je bilo mogoče navedeni znesek zaokrožiti v tako višino, je največ pripomogla republiška pomoč pasivnim krajem.

Pogozdovanje? Da. Večstoletni orjak je opešal in se bo umaknil mlademu naraščaju

Ta pomoč bo prav gotovo pospešila gospodarski razvoj sežanskega okraja. Družbeni plan za leto 1954 predvideva povečanje vrednosti industrijske proizvodnje za celih 211% v primerjavi z lanskim in v zvezi s tem zaposlitev najmanj 200 ljudi več v industriji. Produktivnost dela bo marasla za povprečnih 7,2%. Največji delež pri dvigu industrijske proizvodnje v tem okraju bo imela radio-industrija, ki bo v letošnjem letu dala 25.000 radijskih aparatov in ustvarila 211, 449.000 dinarjev narodnega dohodka. Ta obrat pa je potreben še izpopolniti v opremljenosti, za kar bodo investirali 55 milijonov dinarjev. Prav tako bo Tovarna steklene galanterije letos s svojo proizvodnjo povečala narodni dohodek za 149% napram lanskemu. Določene so nove investicije za to podjetje, ki se je zdaj urtdilo v Herpeljah—Kozini, ki znašajo 30 milijonov dinarjev. Kraška industrija marmorja bo prejela pomoč v znesku 50 milijonov za zgraditev delavnic za obdelavo marmorja. Ker je tovarna pletenin prepuštila svojo lani dograjeno stavbo radio-industriji, bo zanj zgrajen nov objekt v obliki velike, moderne industrijske hale, za kar družbeni plan tudi predvideva 20 milijonov dinarjev iz omenjenega sklada za pomoč pasivnim krajem. 7.100.000 dinarjev bo nova tovarna pletenin prispevala k povečanju dohodka. V Dutovljah bodo postavili novo mizarstvo delavnico, kjer bodo izdelovali fino pohištvo za izvoz ter pri tem zaposlili še razpoložljive strokovno delovno silo kvalificiranih mizarjev. Novi obrat bo veljal 70 milijonov in je letos odrejenih na ta račun 25 milijonov. V kmetijstvu okraja se bo dvignila proizvodnja za 3,3% v primeri z lanskim. Boljša preskrba za umetniški gnojili, obnovljene vinogradniške površine v Slovenski Istri ter doseženi uspehi pri selekciji živine zagotavljajo kmetijski panogi v okraju zanesljive pogoje napredka in razvoja. V nagradnem natečaju, ki ga je lani razpisal okrajni ljudski odbor, z uspehom sodeluje 480 kmetovalcev. Letos bodo investirali v kmetijstvo tega okraja 190.000.000 dinarjev, in sicer za dograditev mlekarne v Sežani 92 milijonov, za obnovo vinograda pri Črnem kalu 50 milijonov ter 50 milijonov za razne objekte v kmetijskih zadruzah. Razpisani bodo tudi nadaljnji natečaji za pospeševanje kmetijstva in so za nagrajevanje udeležencev natečajev sredstva zagotovljena. V Sežani bodo pričeli z gradnjo moderne vinske kleti in klavnice, v Brkinih pa bodo postavili veliko sušilnico sadja. Intenzivno se bo pospeševala vzreja plemenske živine,

ki predstavlja v tej panogi enega izmed najvažnejših virov dohodka. V gozdarstvu predvideva družbeni plan prav tako pomembne ukrepe, med temi skrajno omejitve sečnje lesa. Lani je bilo na pokročju okraja posekanega 57.000 kub. metrov lesa, letos je sečnja omejena na največ 11.000 kub. metrov. Za pogozovalna dela določa družbeni plan letos 63.150.000 din sredstev, kar je za 50% več kot lani.

V gradbeni dejavnosti se bodo letos posebno razvijala dela pri gradnji nove ceste Rižana — Senožeče, kjer bo zaposlenih okoli 500 ljudi. Izvršena bo pregrupacija delovne sile. V pogozovalnih delih bodo zaposlili žensko delovno silo, moško pa pri gradbenih delih. Tako bo našlo zaposlitev v letošnjem letu samo pri gradbenih delih okoli 600 — 700 ljudi. Poleg nadaljevanja del pri gradnji vodovoda bodo izvršena velika popravila na cesti Obrov — Pregarje, za kar je odrejenih 10 milijonov. Letos bo dograjena nova šola v Gračišču, za kar je odmerjenih 30 milijonov. Za pričetek gradnje nove sežanske gimnazije predvideva proračun 40 milijonov dinarjev, za dokončno ureditev bolnice za tuberkulozne 50 milijonov, za gradnjo poslopja Narodne banke 30 milijonov, za obnovo podeželja 40 milijonov, za komunalna dela iz okrajnega proračuna 44 milijonov, iz občinskih proračunov pa 10 milijonov. Samo v gradbeni dela okraja bo letos vloženih 815 milijonov dinarjev.

Iz navedenih podatkov je razvidno, da se je delo za odpravo pasivnosti v sežanskem okraju močno razgibalo. Perspektivni gospodarski načrt, ki je bil lani objavljen v znani brošuri »Ekonomske in družbeni problemi sežanskega okraja«, je predvidel izboljšanje gospodarskih pogojev na tem področju v de-

setih letih, ako bodo na razpolago predvidena investicijska sredstva. Ob letošnjem družbenem planu in njegovi realizaciji pa so se pojavile razveseljive okolnosti, zlasti izdatna pomoč iz republiškega sklada, tako da smemo pričakovati, da se bo gospodarski dvig tega okraja uresničil že v nekoliko naslednjih letih, kar bo vsekakor ogromnega pomena za ta obmejni predel. Z gospodarsko osamosvojitvijo ne bo zaostal tudi kulturni razvoj okraja. Ljudska oblast je zlasti letos pokazala obilo razumevanja za potrebe teh krajev, predstavniki okrajnih oblasti pa so z žilavo vztrajnostjo in zdravo iniciativo prav tako ogromno primogli k dosedanjim vidnim uspehom v izboljševanju življenjskih pogojev prebivalstva, kakor tudi k novim načrtom in sredstvom za njihovo uresničenje v bližnji prihodnosti.

Z. J.

SZDL v Novokračinah

Ta množična organizacija, ki je med narodnoosvobodilno borbo igrala kot takratna OF tako važno vlogo, ni danes nič manj važna pri reševanju vseh gospodarskih, političnih in kulturnih vprašanj. Zadnji dve leti je opažati nekako nazadovanje in mrtvilo v tej organizaciji. Zaradi takega stanja trpimo vsi, se medsebojno obtožujemo in godrnjamo. Sprevideli smo, da samo v sklopu te organizacije lahko rešujemo skupna vprašanja. Zato smo se pred dnevi zbrali in dobro pogovorili o vprašanju vaškega vodovoda, o zaščitenju travnikov in polja pred vdorom pasočih se živine, o varstvu skupnih gozdov in o drugem. Postavili smo nov petčlanski odbor, ki je že imel pivo sejo, kjer je razpravljal o vseh vprašanjih z množičnega sestanka. Upamo, da bo dobro opravljal svojo dolžnost.

S-n

1. maja so v Herpeljah-Kozini nastopili z novo igro

Na prvi maj zjutraj so se vršile tekme med odbojkaši in nogometno ekipo dijakov gimnazije in vojakov-graničarjev. Popoldne je bila v zadržnem domu prireditve. Godba na pihala iz Klanca je začela prireditve z Internacionalno, dr. Rapotec pa je govoril o pomenu praznika. O zunanjem in notranjem političnem položaju pa je lepo govoril Ervin Dolgan iz Sežane, ki nas je počastil s svojim obiskom.

Domači mešani pevski zbor je pod vodstvom Pepija Cergonja zapel dve pesmi, dijaki nižje gimnazije pa so nastopili z igro v štirih dejanjih: »Prvi maj«, ki jo je napisala prav za ta praznik Ana Župan. Igralci so v veliko zadovoljstvo navzočih zelo dobro podali vloge. Ob koncu so avtorici in igralcem izrazili vse priznanje. Domači moški pevski zbor, v katerem so sodelovali tudi znani pevci iz Klanca, je nato pod vodstvom dr. Rapotca zapel še nekaj pesmi. Med odmori je igrala godba iz Klanca.

Pri tako prijetnem razpoloženju nas je motila okolica, to je: nedograjeni zadržni dom. Od prvega maja lani do prvega maja letos so vzdali le dve okni v dvorani in še to le nekaj dni pred praznikom. Drugega se ni nihče niti dotaknil. Dejansko je zadržni dom po enem letu v slabšem stanju, kot je bil lani prvega maja.

Radovedni smo, kako bo zadržni dom izgledal ob proslavi prvega maja 1955?

S tega mesta moramo dati priznanje mladincu Borisu Benčiču iz Herpelj, ki je veliko naredil za ureditev in okrasitev dvorane.

a—

Prvi maj v Kortah

V petek zvečer so na vrhovih zagoreli kresovi. Kmalu nato se je v dvorani zadržnega doma zbralo veliko ljudi. Z zanimanjem so sledili govoru in nastopu do-

mačega moškega pevskega zbora ter deklamacijam.

Prvega maja pa so bile razne tekme. Najbolj zabaven je bil tek z osli. Vsi tekmovalci niso prišli na cilj, ker so nekateri osli, ki so že po navadi trmasti, obstali kar sredi ceste, ne meneč se za vzpodbujanje gospodarja. V telmi je zmagal Marjan Grbec. Just Hrovatin pa je odstopil od tekme, ker ga je osel zanesel na najbližnjo njivo in tam kar na lastno iniciativo razglasil tekmovalje v paši sočne detelje. Zanimiva je bila tekma v teku na 500 metrov, kjer je zmagal Marjan Škrlič, dober član telovadnega društva »Partizan«.

Ta dan so nas razveselili s prijetnim programom pripadniki JLA iz Izole, za kar smo jim zelo hvaležni. Drugega maja so imeli člani pevskega zbora izlet po Hrvaški in Slovenski Istri.

C. C.

Razvoj in pomen Glasbene šole v Novi Gorici

Takoj po priključitvi Slov. Primorja k Jugoslaviji so razmišljali, da bi v Novi Gorici, bodočem kulturnem središču Primorske, ustanovili državno glasbeno šolo. Na prostoru, kjer stoji danes prve stanovanjske in upravne zgrabe razvijajočega se mesta Nove Gorice, je bilo takrat ob priključitvi še vse v polnem razmahu prve gradbene dejavnosti.

Gimnazija je imela takrat svoj začasni sedež v Šempetru pri Gorici. Dijaki so prihajali polnoštevilno iz vseh bližnjih vasi; tudi osnovna šola je imela visoko število otrok. Najprimernejši kraj torej, da se prav tu ustanovi tudi glasbena šola. Tovariš Viktor Bajde, učitelj petja na gimnaziji, ji je postavil prve temelje. Poskrbel je za primerne prostore in njih adaptacijo, izposloval nekaj dobrih klavirjev in spomladi l. 1948 je šola pričela z rednim poukom. Sprva je bil samo pouk klavirja in violine. Violino je poučeval tovariš Bajde, klavir tovarišica Irena Vuga. V jeseni istega leta so prišli na šolo še drugi učitelji: prof. Zorko Fon za pouk violine, prof. Ljudmila Kalin za pouk solopetja, tovariš Maraž za pouk klavirja in tovariš Lah za pouk pihal. Šola se je naglo razvijala ter pridobivala na ugledu. Število učencev je v letu 1949 naraslo že na 140. V kratkem je glasbena šola postala središče vsega glasbenega dogajanja v Slovenskem Primorju. Mimo javnih produkcij gojencev, je bilo tudi nekaj gostovanj iz Ljubljane in Maribora. Na šoli pa so tudi priredili razne tečaje za zborovanje in kapelnike.

Leta 1952 je bil tovariš Bajde premeščen v Maribor, vodstvo šole pa je prevzel prof. Zorko Fon. Istega leta se je šola preselila v nove, začasne prostore v Solkanu. Njen definitivni in dostojni sedež pa bo v Novi Gorici v okviru zgradbe bodočega kulturnega doma.

V Solkanu ima šola na razpolago komaj deset sob, kar je vse premalo za njen uspešnejši razvoj. Učenci prihajajo iz bližnje in daljne okolice: iz Soške doline, z Vipavskega in spodnjega Krasa. Šola pa jih lahko sprejme samo toliko, kolikor dopušča zmogljivost prostorov, ki jih ima na razpolago. Na šoli učijo: profesor Zorko Fon (violino), prof. Marija Golobič (solopetje in nauk o glasbi), tov. Anica Živec (klavir), tov. Irena Vogrič (klavir), tov. Anica Gomišček (klavir), tov. Maraž (klavir). Za najmlajše iz Šempetra pri Gorici pa je bila v oktobru lanskega leta ustanovljena posebna učilnica. Ta je v prostorih osnovne šole in je namenjena predvsem tistim, ki ne morejo prihajati k pouku v Solkan. Tu poučujejo tov. Maraž (klavir), tov. Konič (violina) in tov. Žižmod (nauk o glasbi).

Gojenec, ki uspešno zaključi šolanje na nižji državni glasbeni šoli, se lahko vpiše na Srednjo glasbeno šolo v Ljubljani, kjer se posveti izključno glasbenemu študiju. Od svoje ustanovitve pa do danes, v komaj petih letih svojega obstoja, je iz te naše glasbene šole šlo na na-

daljevanje glasbenega študija v Ljubljano že 15 gojencev, in sicer: 6 v oddelek za klavir, 3 v oddelek za solopetje, 3 za kompozicijo in dirigentstvo, 1 za violino, 1 za fagot in 1 za oboo. Nekateri od teh smo imeli priliko slišati na javnem koncertu, ki je bil 2. februarja letos v Novi Gorici.

Ni pa rečeno, da morajo vsi, ki se vpišejo na glasbeno šolo, postati poklicni glasbeniki. V glasbeni poklic stopijo samo tisti, ki imajo za to izredne pogoje in veselje. Za vse druge pa je glasbeno šolanje samo ena stran njihovega splošnega izobraževanja. Naloga in namen glasbene šole ni torej samo v tem, da izbira talente za bodoči glasbeni kader. Naša socialistična skupnost stremi za tem, da bo sleherni človek bolj ali manj znal pravilno dojemati in vrednotiti glasbeno umetnost.

Na šoli je življenje skozi vse leto dokaj razgibano in pestro. Skoraj sleherni mesec so nastopi gojencev, ali interni ali javni. Vseskozi so intenzivno delali in sedaj pred zaključkom šolskega leta je nujno, da gojenci prejmejo priznanje za njihov trud — uspeh na javnem koncertu je zanje najlepše plačilo. Naj omenimo samo javne nastope, ki so bili v mesecu aprilu: 13. je bila na šoli ekipa Radia jugoslovanske cone Trsta, ki je posnela 45 minut trajajoči spored. 20. je bil koncert v dvorani bolnice za TBC v Šempetru pri Gorici — gojenci so tako nudili tamkajšnjim bolnikom uro prijetnega razvedrila. 27. aprila je bil koncert v kinodvorani v Solkanu. Koncert je bil v počastitev obletnice ustanovitve OF. 30. pa so gojenci sodelovali na javni proslavi, ki je bila na predvečer 1. maja v Solkanu. Na vseh javnih nastopih sodeluje, poleg gojencev iz oddelkov klavir, violino ter za solopetje tudi mladinski pevski zbor šole, ki ga z uspehom vodi prof. Marija Golobič.

Jago

Podgorje na Krasi

Dan pomladi je bil na železniški postaji pravi živ — živ. Prišli so pionirji iz Rakitovca, Zazida in Prešnice, katerim so se pridružili še domači iz Podgorja. Skupno so odšli na izlet in hkrati slavili Dan pomladi. Tega slavja so se udeležili tudi nekateri bivši borci in ljubitelji mladine.

Pionirji so na prostem izvajali razne simbolične slike, telovadili in tekmovali. Nato so jim borci pripovedovali razna doživljaja iz časov narodnoosvobodilne borbe.

Proslava Prvega maja je lepo uspela. Pri proslavi so sodelovali pionirji iz vseh vasi občine in tudi mladina. Dvorana na železniški postaji je bila lepo okrašena. Za to gre priznanje šefu postaje in osebjem. Po proslavi je sledilo ljudsko rajanje. Pionirji pa so se sladkali s keksi in bombončki, ki so jih dobili v dar in kot nagrado za njihov trud pri učenju za nastop.

Družbeni plan koprškega okraja

(Nadaljevanje s 1. strani)

dela in uvedemo skrajno štednjo, ki se mora odraziti ne le v potrošnji materiala, ampak tudi v solidnem poslovanju, najmanju kreditov in hitrem obračanju obratnih sredstev, da ne govorimo o rentabilno vloženih investicijah.

Prav zato ker daje nadaljnja sprostitvev, razširitev kompetenc, svobodno najemanje kreditov in podobno našim kolektivom vse večje pravice in širše možnosti samostojnega gospodarjenja, pa to zahteva tudi večjo družbeno kontrolo. Kajti če družba daje kolektiv v upravljanje sredstva za proizvodnjo in pravico, da si potrebna sredstva tudi pristoja, ima nedvomno tudi pravico, še več, dolžnost, da kot celota bdi nad tem, kako kolektiv izvršuje svoje obveznosti napram njej.

Gimnazija v Novi vasi na Blokah

do Jadrana

Deveti maj-občinski praznik Pivke

Prebivalci osemnajstih vasi občine Pivka na Krasu bodo v nedeljo dne 9. maja imeli občinski praznik. Praznovali bodo v partizanski vasi Palčje, ki je znana vsem partizanom, ki so med borbo prihajali ali odhajali s Primorske. V tej in v sosednji vasi Juršče niso poznali izdajstva. V Palčju so ljudje preživeli svoj najhujši dan dne 9. maja 1945, ko so v vas pridli Nemci. Komandant je svojim vojakom naročil, naj preiščejo vse hiše, toda ne smejo ropati če ne bodo nič našli. Ker so v neki hiši dobili dve ročni bombi in kapo partizana, ki je bil prav takrat doma, je komandant ukazal, naj vse ljudi spravijo na sredo vasi. Vse hiše so nato izropali, tri zažgali, pretepli nekaj ljudi in ustrelili aktivista Antona Česnika, očeta šestih otrok. Žena ustreljenega je zadnji hip skrila možev samokres za jopičo na prsih, da ga pri pregledu hiše niso našli.

Velike žrtve je dala tudi sosednja vas Juršče, kjer je bila ustanovljena komanda mesta. Okupator je zvedel za to in je odpeljal nekaj aktivistov v zapore v Ilirski Bistrici. Vas je doživela celo bombni napad in več požigov hiš. Zadnji dan pred osvoboditvijo pa so ustaši hoteli popolnoma uničiti vase, pa so jim to preprečili partizani, ki so začeli streljati v vas. Ustaši so tako bežali proti Pivki, da so jim suknje divje vihrale po zraku.

V Palčju so sredi vasi postavili lep spomenik 18 padlim domačinom v Jurščah pa spominsko ploščo. V Jurščah so po osvoboditvi dobili tudi novo cesto in električno razsvetljavo. Letos pa bodo dobili še vodo.

Tisti dan bodo v Palčju slavnostno praznovali tudi 40-letnico odprtja nove šole. Na to slavnost so povabili vse učitelje, ki so kdaj službovali na tej šoli. Dopoldne bo slavnostni govor o zgodovini šole, nastop pevskega zbora gimnazije s Pivke s pevske in recitacijskimi točkami. Odprta bo tudi šolska razstava. Popoldne bo nastop »Partizana« in govori.

DIVAČA

Prvi maj smo praznovali z lepo povorko, ki je z godbo in gasilsko četo na čelu korakala skozi vas. V dvorani združnega doma je bil slavnosten govor, nastop domačega in Lokavskega pevskega zbora, ki je pod vodstvom Marije Placer lepo zapel nekaj pesmi. Nastopili so tudi pionirji in mladinke z recitacijami. Po kulturnem delu so bile kolearske dirke. Popoldne so nastopili gasilci z reševalnimi vajami, ki so pri gledalcih vzbudile veliko zanimanja.

Pred dnevi se je sestel iniciativni odbor turistično olepševalnega društva, ki je prevzel nalogo zbiranja in vpisovanja članov. Razpravljal je tudi o olepševanju vasi. Najbolj pereče je vprašanje dohoda v Divačo jamo, ki so ga Nemci porušili, tako da se ga ne izplača popravljati. Sprejeli so predlog, da bi napravili nov vhod. Ravno tako je potrebno urediti lokavsko jamo Vilenico. Nekateri menijo, da bi vzela jamo v skrbno občina, ki bi zanjo bolj skrbela in jo nekakrat na leto tudi razsvetlila. Najbolj pereče je vprašanje prevoza iz Divače v Matavun, kar pa se da rešiti z vpeljanju nedeljskega avtobusa. Kraševac

„Beneški trojčki“ na braniškem odru

Odkar se prvomajske proslave vršijo tudi po vaseh in občinah, se tudi manjši kraji lahko izkažejo na kulturno-prosvetnem področju. Tudi v Braniku so letos dobro izrabili prvomajske praznike. Poleg raznih tekem v šahu, balincanju, kegljanju in s telovadnimi nastopi smo gledali na našem odru komedijo »Beneški trojčki«. Ljudje, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička, so nestrpnost pričakovali začetka. Vedeli so, da je učitelj in režiser Bizjak Mirko izbral tako igro, ki bo vse zadovolji-

la. Niso se zmotili. Že takoj v začetku igre je bilo na obrazih gledalcev opaziti zadovoljstvo, ki je naraslo z vsakim prizorom. Ne samo vsebina, tudi igranje posameznih igralcev je bilo dobro. Posebno se je izkazal Anton Žerjal v vlogi trojčkov, saj je moral prikazovati tri značaje. Tudi Herman se je v vlogi Harlekina prikazal pravega srednjeveškega burkeža.

Vse priznanje zasluži učitelj Bizjak, kateremu je uspelo, da je naučil mladino, ki nima razen osnovne šole nobene druge izobrazbe, da je tako dobro igrala. -in

Številne kulturne prireditve na Cerkljanskem

Ze dolgo časa je vladalo po vaseh na Cerkljanskem nekako kulturno zatijše. Bilo je, kakor da je zaspalo vse kulturno delo. Temu pa ni bilo tako. Številne kulturne prireditve, ki so že bile in še bodo po nekaterih vaseh, so bile kot napoved pomlanske podeželske gledališke sezone. Človek se upravičeno čudi tistim majhnim vase, kjer danes nastopajo dramske skupine z deli, ki so jih nekdanj obvladale samo preizkušene skupine igralcev v večjih krajih in mestih. Poglejmo po vrsti nekatere prireditve.

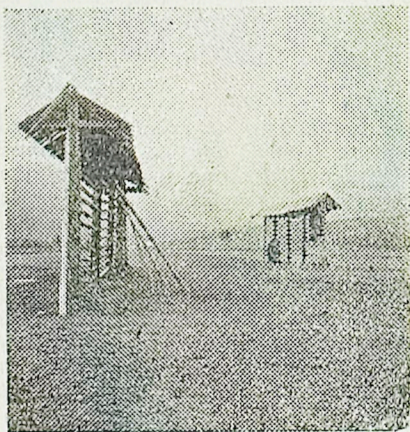
Na Želinu je dramska družina uprizorila Jurčičeve »Rokovnjače«. Občinstvo je igralce nagradilo z veliko udeležbo, kar so tudi zaslužili z dobrim podajanjem vlog. V mali vasi Jagaršče so v nedeljo igrali Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«. V Ravnah pa se niso ustrašili niti nad vse zahtevne Cankarjeve drame »Kralj na Betajnovi«, ki so jo tudi odigrali v nedeljo. V Šebreljah pa je dramska družina nastopila z veseloigro »V Ljubljano jo dajmo!«

Na Reki bo tamkajšnja dramska družina uprizorila v nedeljo 9. maja dramo v štirih dejanjih »Sin«. Za uprizoritev se pripravljata dramski družini v Bukovskem vrhu, v Otaležu, cerkljanska dramska družina pa bo gostovala na Kladju.

Nedvomno imajo za tako kulturno aktivnost velike zasluge prosvetni delavci na vaseh, na drugi strani pa dramske družine same, ki so pokazale veliko voljo in vztrajnost. Tudi če so naletele na res objektivne težave, so vseeno uspeli podati ljudem nekaj kulturnega razvedrila in zabave. Naj jim bo to v zadoščenje in hkrati v vzpodbudo za nadaljnje delo pri dviganju kulture na vasi.

Veliko mrtvilo pa vlada na Bukovem, kjer že nekaj let ni bilo nobene kulturne prireditve. Delno velja to tudi za Novake. V Cerknem se je stanje nekako popravilo, vendar bi bilo pričakovati, da bi kot središče občine dalo kaj več tudi okoliškimi vase. Kulturnih delavcev v Cerknem ne manjka.

Na nekaj pa moramo pri tem opozoriti avtorje iger. Povsod smo videli le predvojna dela, nikjer pa nič, kar bi se dotikalo naše narodno-osvobodilne borbe. Vsekakor zelo pogrešamo kaj tako ljudskega, kakor

Kozolci na Cerkljanskem polju

Malija

Kako so si nekdanj ljudje sami pomagali, zgovoren primer gradnja ceste iz Malije do glavne ceste ob morju. Leta 1895 se je 32 malih in revnih družin na Maliji dogovorilo, da bodo zgradili cesto skozi oljčne nasade do kraja Kanae, da bi tako odprli pot v svet. Cesta bi bila dolga 2200 metrov. Ko so začeli z delom, so imeli velike težave s piransko gospodo, ki je imela tam svoja posestva in ni pustila, da bi napravili cesto brez ovinkov. Za zemljišče so morali plačati več sto goldinarjev.

Pridni in požrtvovalni kmetje so gradili sami cesto celih pet let, od 1895 do 1900. Skupno so napravili 25.300 delovnih ur. Največ prostovoljnih ur ali robot, kakor so jih imenovali, je napravil Matija Kleva, ki je kot delovodja prispeval 1539 ur, najmanj pa Matija Gregoreti s 16 urami.

Za gradnjo ceste ni prispevala nič ne država in ne občina, čeprav so kmetje napravili več prošenj.

Vaščani Malije so osmi dan po veliki noči določili za vaški praznik, ker je bila leta 1900 prav na tisti dan odurta novozgrajena cesta. K. J.

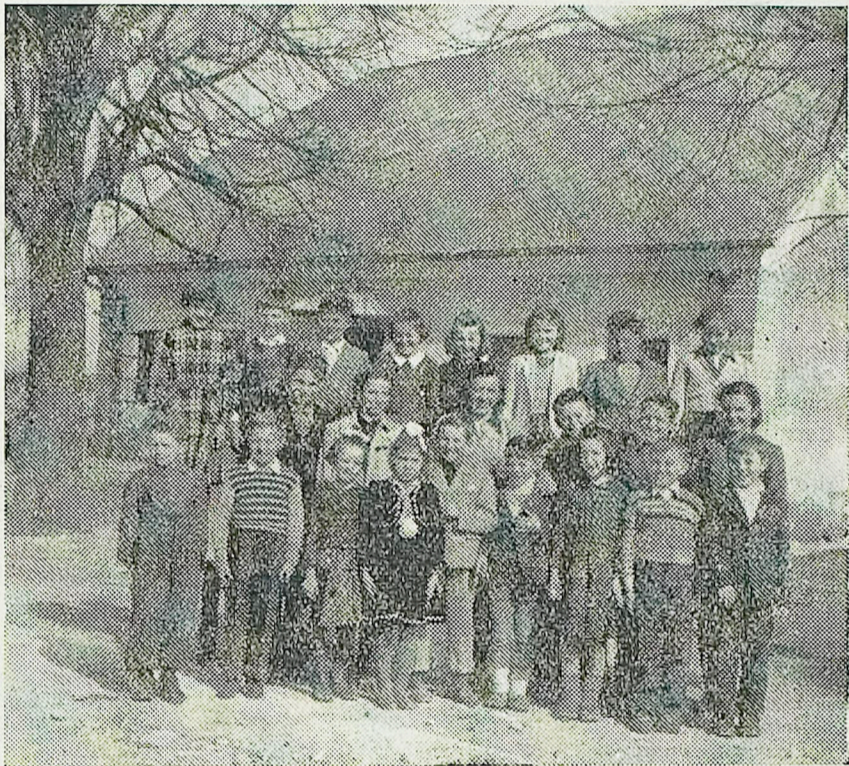
Kulturno-prosvetno delo v Marezigah na novih potih

Dolgotrajne in temeljite priprave za slovesno proslavo letošnjega Prvega maja so bile nagrajene z uspehom, na katerega so Marežani in okoličani lahko ponosni. Priznati je treba, da je kulturno-prosvetno delo med domačini precej razgibano, čeprav se o uspehih le skromno govori in piše.

Domače in tuje obiskovalce je letos Zadruga presenetila z izredno okusno urejenim vrtem s plesiščem na prostem, ki bo prav gotovo privabljal tudi tiste, ki so doslej zaradi neurejenih prostorov hodili dru-

vsakem pogledu uspela. Nekateri igralci so svojo nalogo izvrstno opravili in bi se lahko pokazali na velikem odru, pa tuji drugi bi ne delali sramote. Tudi scena je bila dobra, čeprav nam koprsko gledališče, razen kulisa, ni posodilo obljubljenih stvari. Za uspeh je treba pohvaliti posebno domače igralce, ki so kljub delu na polju redno prihajali na vaje, ki so se pogosto zavlekle do polnoči; enake priznanje gre učiteljsvu osemletke, ki je sodelovalo pri predstavi.

Drugega maja je skupina gosto-

Pionirji iz Palčja na Pivki

gam. S kakšnim ponosom ljudje že sedaj govore o svojem vrtnu, ki je v okras in prijetno razvedrilo po trdem tedenskem delu. Koliko blata in prahu je bilo prej na istem prostoru!

Vreme, ki je še tik pred praznikom grozilo uničiti veselo razpoloženje, se je zadnji hip popravilo. Ljudje so priskočili na pomoč, da so bile lahko dokončane še zadnje priprave za izvedbo obsežnega programa. Pozno ponoči je bila okrasitev končana.

Ze več ur pred začetkom tekmovanj so se začeli zbirati ljudje iz vseh okoliških vasi. Čeprav so bile ceste še vedno blatne, so bili vsi dobre volje, ker se je vreme obrnilo na bolje. Prebivalci Vanganela in Montinjana so prikorakali z zastavo in godbo, ra tudi tekmovalci in vaščani iz drugih krajev so bili kmalu na mestu.

Na prostoru sredi vasi se je zbrala združena godba iz Marezig, Vanganela in Boršta, ki je s svojim nastopom predramila še poslednje zamudnike. Fantje so se pomerili v vlečenju vrvi; po ostri borbi so zmagali Marežani. Tudi v tekmi v odbojki je uspelo domačim premagati goste iz Boršta. Da bi bila zmaga popolnejša, je treba pohvaliti tudi pionirje osemletke, ki so v tekmi »Med dvema ognjema« nastopili uspešno in tako primaknili domači športni skupini še eno točko. Za zaključek dopoldanskega sporeda so poskrbeli fantje, ki so se poizkusili v plezanju na visok mlaj, ki so ga dolgo zaman naskakovali. Končno je Marežanom uspelo, da so sneli drobrote in jih s smehom zmagoslavno odnesli.

Popoldne je nastopil moški pevski zbor iz Marezig, ki šteje 32 članov in je v kratkem času svojega obstoja dosegel zelo lepe uspehe. Prav tako uspešno je nastopil mešani zbor iz Boršta. Prosvetno društvo iz Vanganela je prikazalo dva skeča in dva narodna plesa v slikovitih narodnih nošah, kar je vse dobro uspelo. Posebne priznanja so bili deležni zlasti plesalci. Želeli bi, da bi se taka medsebojna gostovanja uspešno nadaljevala.

Ko se je začela glavna točka sporeda, ki so jo pripravili člani dramske skupine Prosvetnega društva »I. Cankar« iz Marezig — »Trije vaški svetniki« —, je bila dvorana dobesedno natlačena. Komedija, ki jo je režiral tovariš Pertot iz Kopra, je v

vala v Vanganelu, kjer je bila dvorana prav tako polna in so bili gledalci s »Tremi vaškimi svetniki« zadovoljni. Za bodoče delo društva pa bo treba denarnih sredstev, ker je nemogoče, da bi se zahtevalo, naj neko društvo dela brez sredstev, medtem ko drugo društvo za isto ali enako delo dobi dotacijo. Naša skupina je prikazala svojo veseloigro brez kakršnekoli denarne pomoči in se je seveda morala zadolžiti. Če se ta stvar ne bo zadovoljivo rešila, bo kulturno-prosvetno delo pri nas zopet zaspalo. To pa bi bila zaradi doseženih uspehov precejšnja škoda.

Približno pred letom dni je bil v naši vasi postavljen pripravljalni odbor društva Partizan. Do ustanovitve društva ni prišlo, čeprav je bilo med ljudmi, zlasti med mladino, precej zanimanja za telovadbo, ker je odbor smatral, da je treba najprej urediti telovadnico, pripraviti letno igrišče ter nabaviti orodje. Letos je okrajna zveza preskrbela nekaj telovadnega orodja. Težava je s prostorom, ker je v zadržni dvorani poleg kina še ples, razni sestanki in podobno, zaradi česar je dvorana, ki še ni parketirana, zaradi obilice prahu za telovadni prostor kaj malo primerna. Kljub temu smo že pred ustanovnim obnim zborom vričeli z vadbo pionirjev, cicibanov in mladincev.

Ustanovni občni zbor je bil uspešen in dobro obiskan. Sprejeti sklepi bodo gotovo izboljšali fizikalno delo v naši občini. Precejšnja težava pa je v oddaljenosti vasi in zasledkov od telovadnega prostora, zaradi česar je otežkočeno redno prihajanje k vajam. Občinski LO obljublja, da bo dobilo društvo primeren telovadni prostor in upamo, da ne bo ostalo samo pri obljubah. -k

Veliko brdo pri Ilirski Bistrici

Ta vas ima nekaj nad 60 družin, ki skrbno obdelujejo polje, čistijo in obrezujejo sadno drevje in skrbijo za živino. Ovire jim dela zelo slaba pot, ki nikakor ne odgovarja potrebam vasi. Ljudje so zadovoljni, ker jim je ljudska oblast preskrbela električno razsvetljavo. Upajo, da bodo v doglednem času lahko priskočili na pomoč tudi pri gradnji ceste. Pomagali bodo pri kopanju in s prevozi potrebnega kamenja. S-n

Sprehod PO SVETU

Na ženevski konferenci, ki so jo začeli prejšnji teden, se dogodki razvijajo precej zanimivo. Glede procedure in formalnosti kaže, da ni bilo prevelikih težav, kakor jih ni bilo tudi v Berlinu. Glede bistvenih vprašanj, to je Koreje in Indokine, pa je cela zadeva malo bolj zapletena. Medtem ko je bilo na berlinski konferenci opaziti kolikor toliko jasno delitev mnenj in težnji vzhodnega in zahodnega bloka, je v Ženevi opaziti, da zahodne države niso posevej enotne. To je prišlo do izraza zlasti pri poskusih reševanja izraza zlasti pri poskusu reševanja korejskega vprašanja. Tu sta najprej povedala, kaj mislita predstavnika obeh blokov, za njimi pa so spregovorili še predstavniki ostalih držav, ki so pa prišli na dan z novimi predlogi. Tako je n. pr. avstralski delegat predlagal, naj bi na Koreji izvedli volitve v obeh delih pod nadzorstvom predstavnikov OZN. Sovjeti, Severni Korejci pravijo, da bi morali najprej združiti obe vladi, ki naj potem izvedeta volitve, Amerikanci in Južni pa se pogajajo za to, da bi bile volitve le v severnem delu Koreje.

Srednja pot, ki so jo ubrali predstavniki držav, ki so se borile na Koreji in jo podpira tudi Velika Britanija, kaže na poskus pomiritve in voljo do prenehanja napetosti. Od te dobre volje pa si ne moremo obetati veliko, ker je Koreja in vprašanje rešitve korejskega spora še vedno le nekakšen monopol dveh velikih in torišče za medsebojno izigravanje.

Morda bo več uspeha in bo imela več sreče srednja pot, ki jo bodo verjetno zagovarjali glede rešitve indokinskega vprašanja. Tu se namreč spor ni še toliko zaostri, da bi dobil čisto natančne konture in da bi bila že določena geografska razmejitev interesnih sfer obeh velikih tekmecev. Razvoj konference bo pokazal, če je to upanje upravičeno. Glede na to je tudi že nekaj dokazov, ki potrjuje pravilnost take domneve. Eisenhower je namreč že izjavil, da se Amerika sama ne bo direktno vmešala v vojno v Indokini. Pri ostalih zaveznikih je pa malo razpoloženja, da bi pošiljali tja svoje vojske in trosili milijarde za tako brezuspešno vojno. Psihoza v Franciji je taka, da naravnost opije po rešitvi tega vprašanja po mirni poti. Verjetno se bodo na to ozirali tudi predstavniki ostalih držav, predvsem tistih, ki bi z vojno le izgubili, ter prodrli s pametnimi in dokončnimi predlogi za sorazumno mirno rešitev in konec vojne v Indokini.

V torek so na pogajanja povabili

V nekaj vrstah

ANKARA — Pri zadnjih volitvah v turški parlament je z ogromno večino zmagala demokratska stranka, ki si je zagotovila nad 90% sedežev v parlamentu, kar je dobrih 10% več, kot na preteklih volitvah, ki so bile leta 1950. Turški državljani izjavljajo, da to pomeni, da ljudstvo odobrava politiko svoje vlade.

ATENE — Grško pokrajino Tesalijo so hudo prizadejali močni potresi, ki so povzročili pravo katastrofo. Ubitih in ranjenih je veliko število ljudi, porušeni in težko poškodovanih pa nad 5000 h.Š. Škoda, ki jo je potres povzročil, je ogromna. Potresni sunki so zajeli področje, ki meri nad 250 km v premeru.

TEHERAN — Na zasedanju iranskega parlamenta je prišlo do demonstracij zaradi izjave enega od poslancev, ki je dejal, da je Mosaddek izdal svojo državo, ker je forsiral nacionalizacijo. Poslanec, ki so se zavzemali za bivšega ministrskega predsednika, ki je prav te dni ponovno pred sodiščem, so govnornika prisilili, da je obmolnil.

KAIRO — V Egiptu še vedno vre. Pretekli teden so aretirali 12 oficirjev konjeniškega zbora, pod obtožbo prevratnega delovanja, da so pripravljali nered za 1. maj. Pri tem je zanimivo, da aretirani oficirji pripadajo skupini, ki je pomagala generalu Nagbu spet na oblast, za katerega predsednik vlade Naser trdi, da daje tem nemirnim pobudo.

predstavnike Vietminha, ki so že prišli v Ženevo. Vodi jih Pam Vang Dong. V Ženevi je še vse zelo rezervirano. Nihče še ni postavil konkretnjših predlogov. Vsi pač pričakujejo, da bodo najprej formulirali svoje pogoje in predloge Vietminhovi na seji, ki bo v ponedeljek.

Drugo vprašanje, ki je v zadnjih dneh vzbudilo precej prahu v sosednji Italiji, je Dullesov obisk v Italiji in njegovo srečanje z ministrskim predsednikom Scelbo. Vsi italijanski listi le ugibajo, o čem sta govorila in razpravljala, ker uradno poročilo govori le o »utrjevanju prijateljskih odnosov«. Gre predvsem za vprašanje Trsta. Morda sta govorila tudi o tem, a nam ni ničesar znanega. Zelo verjetno pa je šlo predvsem za Dullesova priporočila, naj bi Scelba čimprej poskušal z ratifikacijo sporazuma o evropski obrambni skupnosti, ker bi na ta način lažje vplival na Francijo. Ta namreč vse bolj okleva z ratifikacijo tega sporazuma.

Amerikance skrbi, ker so v svetu raztrobili vest, da je ženevska konferenca neuspeh ameriške diplomacije. Ameriški zunanji minister Dulles je po povratku v domovino informiral predsednika Eisenhowerja o poteku konference in v drugih političnih zadevah v Evropi. Ko se je

vrnil od predsednika, je izjavil, da ženevska konferenca ne more biti neuspeh za ameriško diplomacijo, ker ni mogoče govoriti o porazu, dokler bitka še traja.

Drugi kongres DFS v Italiji

V nedeljo je bil v Gorici II. kongres DFS. Politična organizacija v Italiji se že dolga leta bori proti diskriminaciji italijanskih oblasti do Slovencev in za manjšinske pravice. — Glede boja za pravice Slovencev je DFS naslednica OF, ki je že med NOB povezala vse napredne sile slovenskega naroda v boju proti nacionalnemu in socialnemu zatiranju.

To pravično borbo naših bratov v Italiji je dobro osvetlil tudi II. kongres, ki je še posebno opozoril na dejstva, ki zgovorno osvetljujejo italijansko politiko tlačenja in izpodbijanja pravice do enakopravnosti Slovencev v Italiji in drugimi narodnostmi v Italiji. Opozoril je na to, da je v Italiji še vedno 60.000 beneških Slovencev, ki nimajo nikake narodne pravice. Prav tako je bilo govora na kongresu o težkem gospodarskem stanju in o potrebi, da se še posebno v tej gospodarski krizi strnejo vse napredne sile v enotno fronto v borbi za razredne interese, proti brezposelnosti in raznarodovalnemu pritisku.

DFS so preimenovali v Socialistično fronto Slovencev v Italiji, kar ni le formalnega značaja, pač pa pomeni, da le z zmago socializma bodo naši bratje v Italiji dosegli vse nacionalne in socialne pravice.

PRIHOD FRACASSIJA V TRST

Razen sestankov, ki jih je imel Fracassi z angloameriški zastopniki na Vojaški upravi v Trstu, se je le-ta sestal, kakor so predvidevali in kakor je na konec koncev logično, tudi s predstavniki irendentističnih gibanj v Trstu. Tako se je sešel tudi s predstavniki demokršćanske, republikanske, liberalne in social-demokratske stranke, ki jim pravijo »sredinske« in ki so neposredno vezane na navodila rimske vlade. Te sredinske stranke pa so že dalj časa v več ali manj očitnem sporu z rimskimi političnimi voditelji predvsem zaradi tega, ker so ugotovile, da so se gospodarske in politične razmere v Trstu skrajno poslabšale od dneva, ko so prispeli v Trst italijanski funkcionarji na osnovi londonskega sporazuma. Rimski voditelji mislijo, da morajo tržaški irendentistični prvaki ubogljivo izvajati rimske direktive, medtem ko se drže tržaški irendentisti stališča, da posebne razmere v Trstu narekujejo tudi posebno gledanje na tržaško vprašanje.

Ni prvič, da so se šli tržaški irendentistični zastopniki v Trstu, kakor na primer Romano, Lonza in drugi, pritoževati v Rim zaradi določenih ukrepov, ki so jih podvzemali uradni zastopniki Italije v Trstu. Znano je, da je tajnik demokršćanske stranke Romano odpotoval samo letos že 7 krat v Rim z namenom, da prepriča rimske kroge, da potrebuje Trst vendarle večjo go-

spodarsko pomoč glede na vladajočo krizo. Romano se je odpravil na pot, ko je ugotovil, da ga nihče od italijanskih funkcionarjev noče razumeti ali celo sprejeti na razgovor.

Tržaški irendentisti so pričakovali, da se bo s prihodom novega italijanskega zastopnika v Trst Fracassija stvar spremenila. Kaj še! Na sestanku, ki ga je imel z njimi, je Fracassi strogo poudaril, da je za Tržačane končana doba nepotrebnih iluzij in da Rim smatra tržaške irendentistične stranke kot navadne podružnice italijanskih strank. Fracassi je celo dodal, da bo rimska vlada energično odzvala vse tiste, ki v Trstu ne bodo hoteli sprejemati rimskih direktiv.

Nastop Fracassija je docela presenetil tržaške irendentistične zastopnike, ki so razumeli, da je Rim samo še zaostri svoje dosedanje gledanje na tržaške razmere. Tajnik demokršćanske stranke Romano je takoj po sestanku s Fracassijem sklical sestanek zastopnikov sredinskih strank, kjer so sklenili, da bo treba ponovno v Rim, k Scelbi, da se končno ugoti težnji tržaških irendentistov za spoštovanje tržaških razmer in primernim reševanjem zadnjih vprašanj. Telefonično so se povezali s podpredsednikom italijanske vlade Scalfarom in nujno zaprosili za razgovor s Scelbo. Scalfaro, ki ni vedel, kaj naj bi odgovoril, je Tržačanom odgovoril, naj le pridejo v Rim, ker da jih bo Scelba nedvomno sprejel in razumel.

Scalfaro pa se je skoraj onesvestil, ko je Scelbi sporočil o tem telefonskem razgovoru. Scelba ga je opozoril, da so v Rimu že vsi presiti tržaških »nadlegovanj« in mu naročil, naj javi v Trst, da ni prost in da naj Tržačani odlože predvideno potovanje. Bilo pa je že prepozno. Romano je namreč skupaj z Lonzo, Geppijem in Bologno že odpotoval. Scelbi ni preostalo drugega, kot da jih naslednji dan sprejme na razgovor. Tržaški irendentistični zastopniki pa so med potovanjem razmišljali, kako naj bi sporočili Scelbi svoje težave. Sklenili so, da bodo Scelbi predlagali, naj odredi delovanje italijanskega zastopnika v Trstu Fracassija orientacijam, ki mu jih bodo sugerirale tržaške sredinske irendentistične stranke.

Napravili pa so luknjo v vodi! Scelba jih je na videz blagohotno poslušal, na koncu pa jim je očital, da so prav oni krivi, če ima italijanska vlada toliko težav s tržaškim vprašanjem! Scelba je obzvaloval, da ni enotnega mišljenja med rimskimi funkcionarji v Trstu in zastopniki tržaških irendentističnih strank. Na izgovore Tržačanov in na prošnjo za določeno avtonomijo italijanskih strank v Trstu pa je odgovoril, da more pristati le na to, da se v Rimu ustanovi koordinacijski urad, ki naj odpravlja trenja med italijanskimi funkcionarji in tržaškimi politiki.

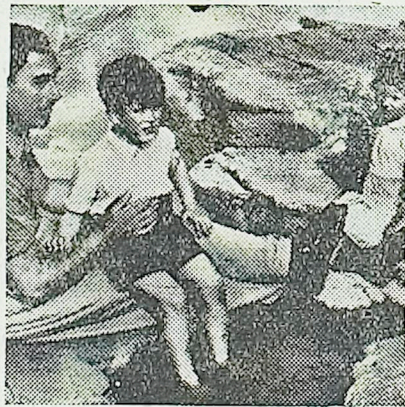
Tržaški zastopniki so na to pristali naivno misleč, da so nekaj vendarle dosegli. Vrnili so se v Trst in objavili sporazumno komunike o tem, »kako jih je Scelba docela razumel«. To je bilo pred sedmimi dnevi. Tržaškimi irendentističnim listom so tudi naročili, naj objavijo vest o ustanovitvi koordinacijskega urada, kar je Giornale di Trieste naslednji dan nemudoma napravil. Zaman pa so pričakovali, da bo ves italijanski tisk objavil po nalogu Scelbe isto vest. Naivneži še niso zvedeli, da je Scelba med tem časom naročil agenciji ANSA, naj ne objavlja podobne vesti in naj jo demantira, če bo kje objavljena. Tako se je zgodilo, da je le Giornale di Trieste objavil »značilno« vest o ustanovitvi koordinacijskega urada.

Romano je že 29. aprila prejel iz Rima brzjavko, da je odgovoren neposredno vrhovnim demokršćanskim patronom v Rimu za objavljeno vest in naj se takoj poveže s Fracassijem, čim se bo ta vrnil v Trst. Šele tokrat je postalo Romano jasno, da ga je Scelba le povlekel za nos in da so tržaške razmere za Rim zadnja briga. Gospodarska kriza je za rimska pojmovanja neznačen pojav. Romano je imel ponovno priložnost, ugotoviti, da Rim namenoma zapostavlja tržaške zahteve, ki so bile tokrat usmerjene, da se izboljša gospodarski položaj v Trstu in da Rimska prizadevanja za proučitev rešitev tržaškega vprašanja ne slonijo na želji, da se izboljšajo perspektive Trsta in Tržačanov, temveč na interesih ozkournih rimskih imperialističnih koristi.

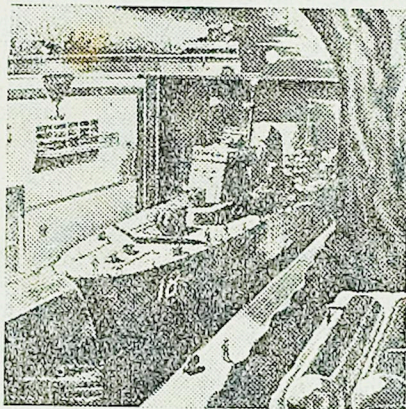
OKNO V SVET

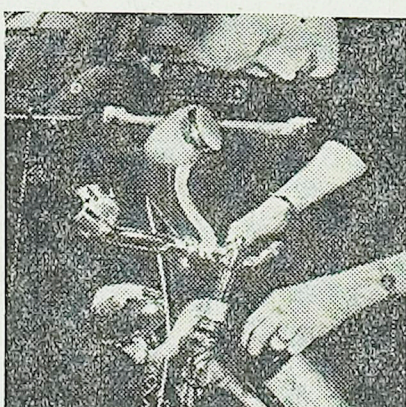
Evdokia Petrovova, žena znanega tajnika sovjetskega veleposlaništva v Avstraliji, bi se morala po ukazu iz Moskve vrniti v domovino. Da bi jo lažje spravili domov, so sovjetske oblasti poslale ponjo dva krepka »diplomatska kurirja«, ki sta imela nalogo, da jo za vsako ceno privedeta v Moskvo. Kakor je pozneje izjavila, so jo najprej omamili, da se ne bi upirala. Šele na zadnji postaji, na letališču v Darwinu, se je zavedla in zaprosila za pomoč, nakar so jo avstralski policisti iztrgali iz rok sovjetskih agentov in jo spravili na varno, kasneje pa k možu.

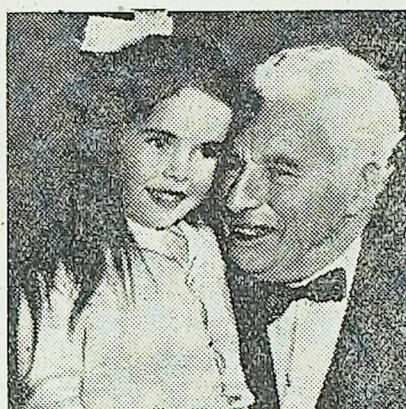
V toplem malteškem soncu se angleški prestolonaslednik in njegova sestra konjeta ob obali in pričakujejo očeta in mamo. Kraljica Elizabeta je namreč že več mesecev na krožnem potovanju po svojem velikem cesarstvu. Na sliki je mali Karel na kolenih svojega strica Mountbatna, komandanta angleških oboroženih sil v Sredozemlju. Malega prestolonaslednika in njegovo sestro so privedli v Malto z namenom, da se po dolgih mesecih snideta s svojimi starši. Za princa je pač slabo, ker mu je materinska in očetovska ljubezen odmerjena po kapljicah.

Svedsi se pripravljajo na obrambo pred atomskim orožjem, začeli so urejevati velikanske podzemne votline, kjer bo prostora za nad 10.000 ljudi. Na sliki vidite, kako bo izgledalo pomorsko oporišče, ki bo varno pred atomsko bombo. Švedska vlada je za taka dela določila 13 milijonov švedskih kron. V načrtu imajo zgraditev takega podzemnega prostora, da bodo lahko vanj spravili celo štokholmsko bolnišnico in tudi električno centralo. Taka zaklonišča bodo uredili predvsem na severu države in tam, kjer je obljudenosti taka, da bi ljudi težje evakuirali.

Radijski sprejemnik na kolesu. Tehnična novost, ki ta ne priviža nobene posebne koristi. Vsekakor pa je le zanimivo, če se želješ na sprehod in med vožnjo lahko poslušáš glasbo, vesti in to pač, kar človeka najbolj zanima. Kakor vidite na sliki, je zvočnik tega sprejemnika nameščen na krmilu tako, da se kolesarju niti ni treba preveč pripogibati, da bi poslušal oddajo. Vse ostalo je nameščeno tako, da niti malo ne ovira oddajo. Potrebno električno energijo daje aparat poseben dinam, ki ga poganja kolo, kakor poganja tudi dinam za luč.

Charlie Chaplin je te dni praznoval 65. obletnico rojstva. Velikega filmskega umetnika Chaplina priznavajo po vsem svetu za najodličnejšega ustvarjalca na filmskem področju. Najprej je začudil svet s svojimi zanimivi nemimi filmi, ko se je pa filmska industrija razvila, je ponovno začudil svet z nedosegljivimi stvaritvami. Chaplin je po rodu Anglež, živel pa je dolga leta v Ameriki, od koder se je predianskim vrnil v Evropo. Tu je moral ostati ker mu Amerika ni hotela podaljšati dovoljenja za bivanje. Chaplin živi sedaj v Švici, kjer pripravlja nov film.

Redkost v ameriškem filmskem svetu pomeni dejstvo, da je filmski igralec Dick Long poročil svojo zakončenko Suzan Ball, ki je zaradi infekcije prišla ob nogo. Suzan Ball je bila odlična plesalka in je njena nesreča dejansko sprožila val sočustvovanja po vsej Ameriki in tudi izven nje. Mlada žena ima sedaj dvajset let, njen mož pa šest in dvajset. Dick Long je odgovarjal prijateljem, ki so se mu čudili, da nič ne de, če bo imel ženo z bergljami. Kakor vidite na sliki, pa se je Suzan Ball usposobila, da hodi brez njih.

Po vsej državi so slovesno praznovali Prvi maj Slovenski frančiškani v Kopru

Vojaške parade v glavnih mestih - Delovne zmage v številnih krajih - Vodovod v Komnu - Nova šola v Ravnem

Praznik dela so vsi narodi Jugoslavije praznovali z zavestjo svobodnih in neodvisnih ljudi. V glavnih mestih Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani so delovni ljudje prisostvovali mogočnim vojaškim paradam, ki so pokazale moč naše Ljudske armade. V Beogradu je pred najvišjimi državnimi in vojaškimi

gledala velika množica prebivalcev Zagreba. Na čelu parade je prvi korakal štab s komandantom polkovnikom Vladom Mutakom, sledile so enote pehote, artiljerije, tankov, nato pripadniki Ljudske milice ter mehanizirane enote. Na svečani tribunni so bili zbrani predstavniki civilnih in vojaških oblasti s predsednikom Sa-

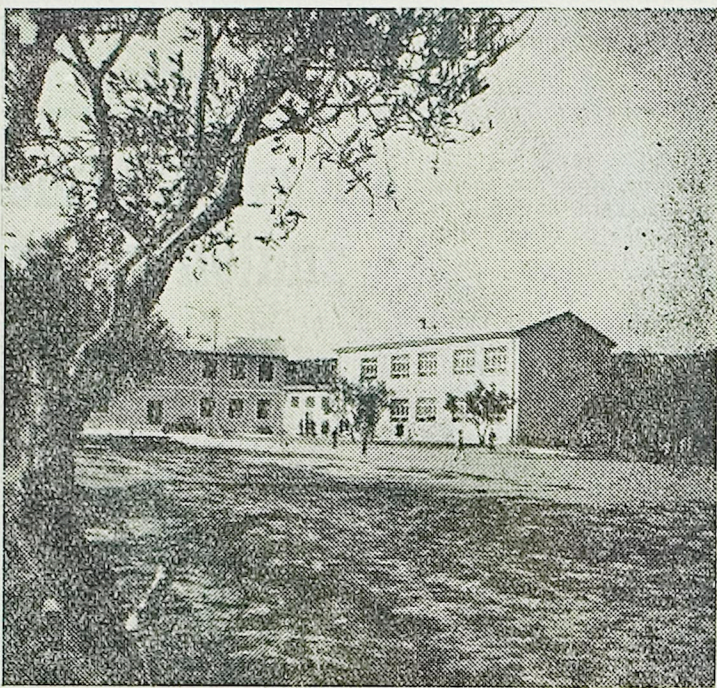
vojaško parado je vodil narodni heroj polkovnik Janko Sekirnik - Simon. V paradi so se nato zvrstile vojaške enote. Na čelu tretjega ešalona motoriziranih enot je bil podpolkovnik Vajo Cvijanovič, ki je kot tankist sodeloval v NOV in se je udeležil bitke za Trst prav na dan 1. maja pred devetimi leti. Parada v Ljubljani je trajala 40 minut.

Na Goriškem so ljudje praznovali Prvi maj v veselju razpoloženju. Mesto je bilo okrašeno z zastavami in zelenjem in prav tako večji kraji in vasi. V Vipavi so postavili več slavolokov. Na slavnostnih akademijah, ki so bile združene s kulturnimi prireditvami, so govorniki imeli govore o zgodovini in pomenu praznovanja Prvega maja.

V Novi Gorici je bila proslava na večer pred praznikom v Solkanu. Slavnostni govor je imel sekretar okrajnega komiteja ZKS Martin Creif. Temu je sledil nastop članov in članic »Partizana«. Delovni kolektiv tovarne pohištva »Edvard Karmelj« je imel proslavo v kulturni dvorani. V počastitev praznika so Solkanci prišli s krampi in lopatami na prostovoljno delo za zgraditev spomenika in grobnice padlim borcem in talcem. Kmetje so dali na razpolago vprežno živino, podjetja tovarne avtomobile za odvoz materiala.

V sezanskem okraju so v partizanski vasi Komen, ki so jo Nemci pred desetimi leti popolnoma požgali in razdejali, dobili prav za Prvi maj vodo iz novozgrajenega vodovoda. To je bil za Komenčan, ki ga ne bodo pozabili, saj se jim je odvalila z ramen velikanska skrb, ki jih je tlačila leto za letom. Zdaj bo voda vedno na razpolago, pozimi in poleti, v suši in v burji.

Otvoritvene slavnosti in veselja ljudstva se je udeležil tudi predsednik okrajnega LO Sežana tov. Dan (Nadaljevanje na 11. strani)

Novo poslopje osemletke v Ravnem

voditelji s Titom na čelu paradirala v mimohodu, ki je trajal eno uro in pol, vojska vseh vrst: pehota, motorizirane enote, tanki in letala. Največji vtis je na gledalce vzbudil zadnji del parade, ki ga je začelo motorizirano težko topništvo, »samohodni« topovi in tanki. V zraku pa so istočasno paradirala reakcijska letala in bombniki v formacijah po 18, 32 in 32. Vojaški atašeji inozemskih držav so se o paradi zelo pohvalno izrazili. Parado v Beogradu je gledalo okrog 300.000 ljudi.

V Zagrebu, ki je bil slavnostno okrašen z zastavami in cvetjem, je bila tradicionalna parada glavni in najpomembnejši dogodek. Parado je

bora Hrvatske dr. Bakaričem in generalnim polkovnikom Kosto Nagyjem na čelu.

V Ljubljani je vest, da bo tudi letos velika vojaška parada, vzbudila veliko zanimanje med prebivalci. Slabo vreme, ki je bilo v petek, je vzbujalo precej nejevolje med ljudmi, ki so težko čakali praznika Prvega maja. Kot nalašč pa se je že v petek zvečer nebo zjasnilo in je v soboto zjutraj sonce spravilo ljudi iz postelj.

Na častni tribunni so se nekaj pred devedeseto uro zbrali najvišji predstavniki političnega in kulturnega življenja s predsednikom Ljudske skupščine LRS Miho Marinkom na čelu.

Konec maja bodo odprli etnografski oddelek pri muzeju za Tolminsko

Tiho, skoraj neopazno je začel pred dvema letoma delovati muzej za Tolminsko. Iz skromnih začetkov je svojo dejavnost razširil na razna področja. Nihče ne bi verjel, da hrani tako majhna deželica, kot je Tolminsko, tako veliko zgodovinskega gradiva, saj so med okupacije prihajala sem razne ekspedicije in dobesedno kradle naš narodni material.

Muzej ima svoje prostore v tolminskem gradu, kjer v nekaj sobah hrani zbrano gradivo. Člani, predvsem pa predsednica Marija Rutar, so si zadnje čase v isti stavbi priborili še dve sobi, kjer bodo uredili etnografski muzej, ki ga bodo odprli konec maja. Material za ta oddelek že več časa zbirata dva člana.

V eni sobi bo prikazana stara tolminska kuhinja, predelava mleka in planšarstvo. Druga soba, ki bo dopolnjevala nov oddelek, bo prikazovala predenje in tkanje. Statve in drugo pripadajoče orodje so staknili v Ljubljini nad Tolminom. Še do pred kratkim so v tej vasi imeli sedem takih stavev, ki so jih uničili kot staro nepomembno šaro. Tudi po drugih vaseh Tolminske so hrani več take »stare šare«, ki so jih uničili kot nepomembno navlako.

Muzej pa razvija svojo dejavnost tudi v postavljaju spomenikov zaslužnim možem Tolminske. Tako je postavil v Kobaridu spomenik skladatelju Andreju Volariču, na Žagi pa spominsko ploščo narodnemu heroju Zagarju. Letos bo postavil na Temlinah nad Knežo pisatelju, pesniku in borcu za slovenstvo Cirilu Drekonji spominsko mizo, okrog mize bodo nasadili drevje in ves prostor sredi vasi lepo uredili. Pri tem bodo pomagali tudi domačini. Prav

tam bodo postavili spominsko ploščo talcu Joži Kenda.

Muzejsko društvo ima v Trenti v hotelu »Orel« stalno planinsko razstavo. To bi lahko spremenili v planinski muzej. Tako željo izražajo ljudje na Tolminskem, ljubitelji gozda in celo nekateri Tržačani v pisnih. Prostora za to ne manjka, zaprek ni nobenih, gradiva pa je na pretek. Če se spomnimo samo gorskih vodnikov Komaca, Špika, dr. Kugyja in drugih, je muzej že deloma poln. Lepa Trenta bi s tem pridobila še eno privlačnost, ki bi si jo radi ogledali domači in tuji alpinisti in turisti.

I. Rot

Moderno orožje na prvomajskih paradah — dokaz moči naše JLA

Zvedeli smo, da so v Koper pred nedavnimi prili slovenski frančiškani. Ze pred njihovim prihodom je bilo precej govora in pisanja po naših listih, posebno glede na popolnoma negativen in odklonilen odnos, ki ga je do njih oziroma do tega, da bi slovenski frančiškani prišli v Koper, zavzel fašistični raznarodovalec škof Santin. Zanimalo nas je, kako so slovenski frančiškani uspeeli v svojih dušnobrižniških težnjah in po kakšni juridični poti so lahko v Kopru začeli opravljati slovensko bogoslužje.

Prior koprške frančiškanske naselbine p. Rupež Suhač nam je v prijateljnem razgovoru prijazno odgovoril na nekatera vprašanja, ki bodo zanimala tudi naše bralce.

Ze v začetku razgovora je pokazal zanimanje za naš list. Povedal je, da so mu že drugi slovenski duhovniki, ki so frančiškane v Kopru z veseljem sprejeli in jih večkrat obiščejo, govorili o listu, posebno župnik Kocjančič, ki tudi objavlja v njem svoje pesmi.

Pogovor je stekel in že smo bili pri stvari.

Vprašanje: Kako je prišlo do prihoda slovenskih frančiškanov v Koper?

Odgovor: Slovenski frančiškani so imeli svoj samostan v Pazinu, frančiškani severno-dalmatinske province pa samostan v Kopru. Oba samostana so pod italijansko okupacijo naših krajev zasedli italijanski frančiškani, ki so uvedli le italijansko bogoslužje in izpodrinili slovenski in hrvaški jezik. Tako je bila usoda obeh samostanov skoraj enaka. Z osvoboditvijo pa so slovenski frančiškani začeli misliti na obnovitev svoje naselbine v Istri. Prišli so na zamisel, da bi samostan v Pazinu zamenjali s hrvaškimi frančiškani in dobili v zameno koprski samostan. Do novembra lanskega leta so v glavnem le vodili razgovore med obema provincama. Rezultat teh dogovorov je bil, da je severno-dalmatinska provinca pristala na zamenjavo, ki jo je kmalu zatem vrhovno redovno predstojništvo vzelo na znanje in s tem dejansko pristalo in odobrilo.

Konec lanskega leta je provincial poslal v Koper skupino treh frančiškanov, ki so prevzeli bogoslužje v samostanski cerkvi sv. Ane.

Vprašanje: Ste imeli težave za doseg dovoljenja za slovenske obrede v Kopru?

Odgovor: Mi smo odvisni od svojih redovnih predstojnikov. Od škofa moramo pa imeti cerkveno jurisdikcijo. Zaradi te smo imeli velike težave. Zadeva še vedno ni popolnoma in zadovoljivo rešena. Kakor je pred časom že poročal Primorski dnevnik, že veste, da je bil naš provincial v Trstu pri škofu Santinu. Ta je glede cerkvene jurisdikcije izrekel svoj znameniti »numquam«, kar pomeni, da je ne bo dal nikoli. Zadeva pa se je le rešila na ta način, da je škofijski ordinariat pooblastil koprškega dekana Cosola, da lahko da potrebno jurisdikcijo za spovedovanje, ampak le začasno.

Vprašanje: Torej le nimate vseh možnosti, da bi nemoteno opravljali verske obrede v slovenskem jeziku in da bi imeli slovenske pridige?

Odgovor: Slovenski verniki so me obvestili, da so se obrnili na občino, naj posreduje pri dekantu, da uredi stvar tako, da bi lahko poslušali slovensko pridigo tudi v Kopru. Občina jih je napotila k mons. Cosolu, ki je rekel, da je v tem nekompetent, da o tem odloča le škof. Tudi slovenski duhovniki so poslali na škofa naslovljeno pismo, naj da slovenskim frančiškantom potrebno jurisdikcijo. Odgovora pa ni nikakega. Kljub vsemu sem začel pridigati v slovenskem jeziku, ker dovoljenje za spovedovanje že nekako veže tudi dovoljenje za pridiganje. Provincialu sem javil, da sem začel tudi slovensko pridigati kar na svojo roko, ker se je pokazala potreba, nakar mi je odgovoril, da je to sporočil že dvakrat v Rim, na kar pa še ni odgovora.

Vprašanje: Kako se pa sicer počutite v Kopru?

Odgovor: Dobro. Povsod so mi šli na roke, kakor se je najbolj dalo. Verniki so me sprejeli z velikim zadovoljstvom. Oblast nam gre na roko tudi s podporo, ki jo sicer daje tudi drugim duhovnikom.

Koprski učiteljiščniki o svojem delu in življenju

Na učiteljsču nas je letos 23 dijakov, ki bomo končali študij in stopili v vrste vzgojiteljev, ki so pri nas še tako redke in siromašne. Vsi se že naprej veselimo svojega poklica. Skozi vse leto že nastopamo na koprski vladnici. Seznanjamo se s svojimi nalogami. Dosegli smo tudi velike uspehe v tem. Kako bi jih tudi ne! Saj ljubimo otroke, saj vemo, da so oni tisti, ki bodo z vsjo upomostjo in zavestjo kljubovali komur koli, ki bi nam hotel ukrasti le peč naše svete slovenske zemlje. V razredu smo sproščeni, z učenci delamo tako, kot bi že dolga leta živeli in delali z njimi. Veseli smo svojih uspehov. Zaupana nam je bila še večja naloga. Vsak izmed nas je od 28. marca do 3. aprila poučeval teden dni na eni izmed osnovnih šol v koprskem okraju. Kako težko smo vsi čakali tega tedna!

In uspešno smo izvršili svojo nalogo. Pri tem so nam bili dobri in vztrajni vodniki tovariši učitelji. Posvečali so nam veliko skrb in po-

zornosti, za kar smo jim vsi iz srca hvaležni. Le prehitro smo se morali vrniti, saj smo s srcem prirastli na otroke, na zdravo, upov polno, dozorevajočo mladino, ki je tako žejno lovila vsako besedo z naših ust. Koliko vtisov, koliko doživetij! Vse smo si povedali in se razgovorili o svojem delu. Slabo smo izločili, dobro pa nam bo vodnik v nadaljni praksi. Tovariši učitelji so poslali na šolo kritike o nas. Ne vemo, kakšne so, vemo pa, da nad nami niso bili razočarani, da upajo in gradijo na nas.

Komag smo malo uredili svoje vtise, že nas je čakalo novo delo: enotedenski poučni izlet v Ljubljano. Ogledali naj bi si delo na ljubljanskih osnovnih šolah, se seznanili z metodami in oblikami dela, predvsem iz petja in risanja.

V petek 16. aprila smo spet zapuščali koprške ulice. Vsi nestrpni smo se pripeljali v Ljubljano ter sledili tov. profesorju Črnelcu, o katerem smo vedeli, da nam bo vseskozi dober vodnik in svetovalec. Ze takoj prvi dan smo si površno ogledali Ljubljano — razburkano, a obenem mimo in toplo. Polni vtisov smo poplegli v prenočišču na Vidovdanski cesti. Razveselila nas je gostoljubnost in ustrežljivost. Prespani smo naslednje jutro stali pred ljubljanskim učiteljskim. Najprej smo toplo pozdravili svojo drago nekdanjo profesorico. Poklonili smo ji šopek portoroškega cvetja. Nato smo odšli na hospitacije na osnovno šolo na Ledini. Pristrčen sprejem smo doživeli na vladnici, kjer smo hospitalirali pri risanju. Vsak izmed nas je dobil v dar šopek cvetja, ki so nam ga prinesli otroci.

Nestrpno smo pričakovali učnega nastopa kandidatnje ljubljanskega učiteljskega. Nismo se razočarali. Po nastopu smo se pogovorili o dobrnih in slabih straneh našega poklica. Iz pristrčnega odnosa med nami je vela ljubezen, ki nas je tesno povezala in nam vlila zavest, da nismo sami, da stojimo v dolgi vrsti za napredek se borečih ljudi.

Nato smo odšli v Zavod za slepo mladino. Seznanili smo se z otroki, videli njihovo vero in vztrajnost v premagovanju teme okrog njih. V naše veliko veselje so nam za slovo zaigrali nekaj melodij pod vodstvom vzgojiteljice. S toplo besedo na ustih smo se poslovili od njih.

Obiskali smo tudi vzgojni zavod za defektne otroke. Topel sprejem, nekaj uvodnih besed in že smo sedeli med njimi. Dve uri smo poslušali pouk, zatem pa si podrobneje ogledali zavod, prostore in delavnice v katerih razvijajo svoje ročne sposobnosti.

V načrtu pa nismo imeli samo obiskov vzgojnih ustanov, marveč tudi spoznati kulturno udejstvovanje na drugih področjih. Obiskali smo Narodno gledališče, Dramo in Opero, kar nam bo pripomoglo k naši splošni izobrazbi. Dalje smo si ogledali tudi eno izmed ljubljanskih tiskarn. Bili smo na Gradu in na Rožniku, kjer smo hoteli obiskati Cankarjevo špbo, toda bila je zaprta. Ko smo si nekoliko odpočili in se fotografirali, smo odšli v živalski vrt. Ni bogat, vendar pa smo videli v njem živali, ki jih drugače nimamo prilike videti.

Zadnji dan smo izkoristili za izlet v Kranj. Tam smo si ogledali tovarno Iskra in tri kratke filme, ki so nam jih predvajali delavci. Prav je imel naš tovariš profesor, ko nam je dejal: »Tovarna je živa knjiga.« Res, iz nje čitamo besede, ki nam govore o bodočnosti. Bili smo še v predilnici in tkalnici Intex. Po skrbnem ogledu te tovarne smo odšli k Prešernovemu spomeniku. Srca so nam vriskala, vesem nam je silila na usta in veselo razpoloženje je vladalo vseskozi, ko smo se vračali v Koper.

Minkuš Breda.

JOSIP JURČIČ - prvi slovenski pripovednik

Ob 73 - letnici njegove smrti

V zvezi z obletnico smrti našega prvega pripovednika bomo praznovali Jurčičev kulturni teden v dneh od 2. do 9. maja. Zato ne bo odveč, če se tudi naš človek seznanji z življenjem in delom tega velikega moža.

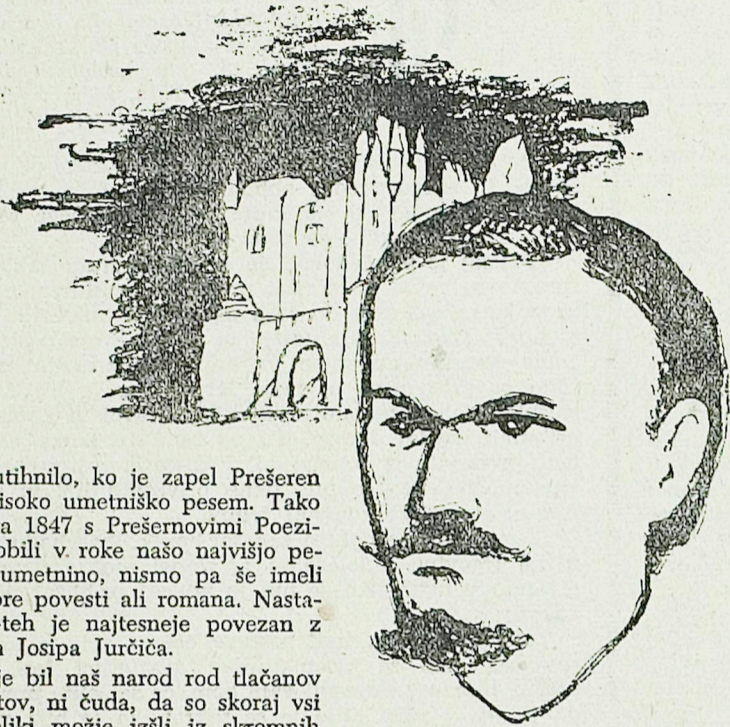
Naše pripovedništvo ni staro niti sto let, če izznamemo osamljeni pojav prve slovenske izvirne povesti Sreča v nesreči, ki jo je napisal leta 1836 Janez Cigler. Zdi se, kot da je vse neboljšejo jecljanje naših pisa-

zasnoval roman Deseti brat, ki je izšel 1866 kot prvi slovenski roman. Tako smo dobili Slovenci novo literarno zvrst — roman, ki je najboljše pripovedno delo. Gotovo je malo Slovencev, preprostih in izobraženih, ki tega dela ne bi poznali, če ne v celoti, vsaj v odlomkih, ki ne bi že občudovali klasičnega opisa vaškega originala Krjavljaja, njegove zunanosti, njegovih posebnih lastnosti, ali tako odlično obrisanih kmetov v Obrščakovi krčmi.

gunci (Domen), tihotapci (Tihotapec), osebe iz slovenskega protestantizma (Jurij Kobila), turjaški grofje in ljubljanski meščani (Hči mestnega sodnika) itd. V njih je sicer še dosti romantike v nenavadnih dogodivščinah in v vaških posebnostih, vendar prodira že vanje realizem, tako da more naš človek dobiti z njegovih del že tudi realistično sliko tedanjega življenja.

Najmočnejše je prišel realizem do izraza v povesti Sosedov sin, ki je prav zaradi tega Jurčičeva najboljša povest. Ljudje, kakršni so Smrekarjev Anton, Smrekarica, njuna hči Franca, brašnar in njegov sin Peter, so bili vzeti iz tedanje kmečke sredine takšni, kakršni so bili v resnici, brez olepšav, brez idealiziranja. Škoda le, da Jurčič ni ostal temu realizmu zvest. Poleg povesti Ivan Erazem Tattenbach, Med dvema stoloma, Lepa Vida in drugih ter poleg romanov Cvet in sad in Doktor Zober je napisal skupaj z Levstikom prvo slovensko politično tragedijo Tugomer, ki posega sicer v starejšo slovensko zgodovino, a kaže tudi sliko sodobnih slovenskih političnih razmer. Zadnje Jurčičevo delo so Rokovnjači, ki jih danes naši deželani morda bolj poznajo z domačih odrov kakor iz knjig. Sredi tega dela, ki ga je zasnoval na podlagi zgodovinskih podatkov in ljudskih virov, mu je zdrknilo pero iz rok in 3. maja 1881 je umrl, star komaj 37 let, na posledicah prehlada, ki si ga je nakopal 8. septembra 1879, ko je proti večeru ležal na vlažnih tleh pod hrushko pred domačo hišo. Z njim smo Slovenci izgubili svojega prvega pripovednika, ki je neumorno delal in dal Slovincem marsikatero dobro knjigo. Res je miselna osnova njegovih del še marsikje idealistično vzgoj-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Poleg že omenjenih del je napisal Jurčič še celo vrsto povesti in romanov, v katerih nastopajo vojaški be-

V Tolminu raste nov pevski rod

Na Tolminskem, v krajih, kjer so fašistični osvajačji dolga leta zatirali slovensko pesem, je po zaslugi skladatelja in zborovodje prof. Maksa Pirnika mladinsko zborovsko petje v zadnjih letih pognalo bujne cvetove. Z občudovanja vredno vztrajnostjo zbira ta naš požrtvovalen glasbeni delavec okrog sebe mlade tolminske pevce ter jih uči spoznavati, ljubiti in ceniti našo domačo pesem, kakor bi hotel reči: »Popravimo pri mladini, kar je zgrešila preteklost!« Njegovo prizadevanje najde vselej plodna tla in rodi iz leta v leto bogatejši sadov; mladi pevci, pa tudi starejši poslušalci, mu za njegovo delo iz srca hvaležni in koncerti, ki jih prireja v Tolminu in okolici, so vedno deležni velikega odziva. Tako je priredil prof. Pirnik v proslavo obletnice ustanovitve OF uspel koncert z mladinskim zborom tolminske glasbene šole.

Pri sestavi sporeda se je zborovodja zavedel, kako malo poznajo Tolminci našo ljudsko glasbeno zakladnico. Zato je zbral in priredil za svoje mlade pevce nekaj značilnih ljudskih napevov, kakor jih pojo v primorskih krajih. Da bi mogle koristiti te pesmi tudi manj izvežbanim zborom, je dal skladatelj nakaterim preprostejšo, pa vendar mikavno obliko (Kosec, Lastovki v slovo. Veseli pastir), medtem ko je pesmiti »Prvo leto sem služil« z večglasnim prepletanjem glasov pripomogel do posebne učinkovitosti. Razen omenjenih priredb ljudskih napevov je prispeval zborovodja tudi tri svoje pesmi prigodnega značaja: »Pozdrav Titu«, »Pionirsko« in Prešemovo »Zdravico«. V to vrsto sodi še Cirila Preglja »Prvi maj«. V pestrem zaporedju so se vrstile Stanka Premrla pesem »Zvončki«, Rista Savina »Stari Medo«, Emila Adamiča »Uspavanka«, Blaža Arničja »Jožek ima hiško«, Pavla Kalana »Pomladna« in Pavla Šivica »Kje je zdaj naš očka« — niz prikupnih glasbenih sličic, v katerih skladatelj vsak po svoje obravnava motiviko iz otroškega sveta. Če dodamo še lepo grajeno, na glasbeno recitacijo oprto pesem Antona Jobsta »Domovina«, dobimo popolno sliko koncertnega sporeda.

Prof. Makso Pirnik predstavlja zborovodjo z izredno pronicljivostjo. Zna se vživeti v vsebino sleherne izvajane skladbe, prisluhnuti tudi najrahljšim avtorjevimi vzgibom ter jih povezati v smiselno, živo celoto

Mladi tolminski pevci razpolagajo s sočnimi, lepo obarvanimi glasovi, ki jih je zborovodja temeljito izbrusil in ubral v skladno sozvočje. Njihova pesem, prežeta z mladostno neposrednostjo, je navdušila poslušalstvo in prav bi bilo, ko bi jo ponesli tudi izven tolminskega kota.

Pavle Kalan

Marilyn Monroe - made in USA

Kdo je Marilyn? Ne veste? Pazite, da se vam ne bodo smejali Marilyn je največje odkritje našega stoletja. Atomska bomba uniči otok. Marilyn je zamajala temelje vsej Ameriki. Ves svet bi jo rad, a ona je izključna last Ameriki! Edina stvar, ki ni naprodaj! Najlepše dekle na svetu? Kje pa — to ne zaima več niti brodolomca, ki so ga po treh letih našli na zapuščenem otoku. To je »najbolj zaželeno nevesta«, »metalec ognja«, »dekle, s katerim bi z veseljem varal ženo«, »ženska, za katero bi vsak vojak Amerike sredi zime z veseljem dal peč« in še vse kaj drugega.

To osmo čudo sveta, ki brez nje ne slike ne izide niti en časopis v Ameriki, če noče izgubiti bralcev, je najtupičnejši produkt ameriškega načina življenja in mišljenja.

Očeta nikoli ni poznala, mati je bila bolehnata in so jo prenašali iz ene bolnice v drugo. Mala Norma Jean Baker, kot ji je bilo tedaj ime, pa je živela v tujih družinah. Prelepali je niso nikjer, povsod je dobila potrebno količino vitaminov, kondenziranega mleka in dobrih naukov, le nežnosti nikjer. Goddardovi v Kaliforniji so ji bili enajsti starši. Imela je šestnajst let in prve uspehe pri sošolcih, ki so si z vedno večjim zanimanjem ogledovali njen pulover à la Lana Turner. Imela je tudi fanta. Dvajsetletni učitelj Jim Dougherty jo je večkrat peljal v kino. In ker so Goddardovi takrat odšli iz Kalifornije in je bilo prtljage že itak dovolj, je mati sklenila; da se bo dekletu poročilo z Jimom. Ker je bila dovolj vztrajna, ji je uspelo. Slavili so poroko, čez tri dni pa še šestnajsti rojstni dan mlade žene. Na poročni večer sta šla novoporočenca v bar, pa je mož preveč plesal z drugimi dekletmi in

V Goriškem okraju bodo poživali kulturno dejavnost

Po dveh letih so v Gorici sklicali občni zbor okrajnega odbora Ljudske prosvete. Leta 1952 izvoljeni odbor je namreč takoj po izvolitvi prenehal z delom. Kulturna dejavnost v okraju zaradi tega sicer ni zamrla, vendar pa je zaradi nepovezanosti društev z okrajnim odborom precej nazadovala. Da bi napravili takšnemu stanju konec, so sestavili iniciativni odbor z nalogo, da reši to vprašanje.

Poročilo, ki ga je prebral predsednik iniciativnega odbora prof. Slavko Kretič, naj bi pokazalo stanje v goriškem okraju, toda ker ni bilo odbora toliko časa, ni moglo biti poročilo povsem točno.

Vseh društev je v goriškem okraju 42, niso pa vsa delavna. Vseh dramskih in pevskih nastopov, koncertov in proslav je bilo 137. Težiče je bilo v dramskih prireditvah. Število prireditev nikakor ne zadovoljuje, razmeroma malo je bilo tudi gostovanj. Večjo aktivnost so ovirale materialne težave, posebno pa še pomanjkanje sposobnih ljudi, ki bi vodili posamezne sekcije v društvih.

V nekaterih krajih, na primer v Zalem hribu, v tovarni v Anhovem in v tovarni pohištva v Novi Gorici, imamo velike in dobre pevske zborove. Drugod so sicer manjši, a dobri. Taki so v Brdih, na gimnaziji v Novi Gorici itd. Pevski zbori so imeli 21 koncertov, skupno pa so nastopili na mladinskem festivalu v Ajdovščini in na proslavi na Okroglici.

Velika ovira za razvoj knjižnic je zlasti pomanjkanje primernih prostorov in finančnih sredstev. Največja knjižnica je v Solkanu, toda tudi ta ne ustreza vsem zahtevam. Pomanjkuje ji zlasti novih, sodobnih knjiž.

Tudi delovanje Ljudske univerze ni bilo zadovoljivo. V nekaterih krajih ni pogojev. V Novi Gorici pa ni bilo niti enega predavanja. Na splošno pa so bila predavanja slabo obiskana, posebno zaradi slabe izbire predavanj.

Treba je težiti za tem, da postane Nova Gorica kulturno središče, ker bi tako laže poživali kulturno dejavnost tudi po drugih krajih. Novi odbor Zveze prosvetnih društev goriškega okraja čakajo težke naloge. Poskrbeti bo moral, da se ustanovijo v Gorici potrebne kulturne ustanove, da bi zgradili kulturni dom, v katerem bi imelo svoje pro-

store tudi Gledališče za Slovensko Primorje. V okraju je potrebna izposojevalnica iger za amaterske odre. Ker primanjkuje dobrih režiserjev in pevovodij, bi morali organizirati primerne tečaje.

Zivahna razprava po referatu je pokazala na razne težkoče, ki jih bo treba rešiti. Pereče je vprašanje materialnega stanja društev. Predvidenih 800.000 din za velike potrebe v okraju bo vsekakor premalo. Tudi posamezna podjetja nimajo prevelikega razumevanja za kulturne potrebe. Veliko razumevanje pa so pokazali delovni kolektivi podjetij Primorje import-eksport, Tovarna pohištva v Novi Gorici in tovarne cementnih izdelkov v Anhovem.

Napeti moramo vse sile, da dvignemo kulturno-prosvetno ravnanje na primerno višino. Novemu obzoru, ki bo delal na tem, pa želimo obilo uspehov. S. S.

„Celjski grofje“ v Idriji

Primorsko gledališče ima v Idriji precej močan letni abonma, je pa precej v zaostanku s predstavami. Moramo pa pripomniti, da s predstavo komedije »Trinajst jih bo« v Idriji nismo bili posebno zadovoljni. Ne mislimo pri tem na igrance, ki so brez dvoma izpolnili naše pričakovanje. V mislih imamo igro samo, ki je vsebinsko res nekoliko preplehka in ne more v človeku zapustiti trajnejšega doživetja. Veselilo nas bo, če bo gledališče ta vtis s prihodnjo igro popravilo.

V soboto pa nas je prijetno presenetilo tolminsko gledališče s predstavo »Celjski grofje«. Ker je že prešel po mestu glas o visoki kvaliteti dela samega in o dobrem podajanju, je bila hiša zopet enkrat popolnoma razprodana in je celo zmanjkalo vstopnic. O podajanju igre ne bomo pisali, ker je bilo o tem že dosti povedanega, naj samo še omenimo, da je bilo v Idriji verjetno še bolj sproščeno, ker so igralci takoj zaslužili kontakt s publiko v nabit polni dvorani.

Za nas je bila ta igra toliko pomembnejša, ker je še enkrat demantirala glasove, da dramatika v Idriji nima več publike. Kvalitetna predstava bo imela v Idriji vedno polno dvorano. L. S.

LOJZKA BRUS

Bolj pa ob Levstikovem spisu Potovanje iz Litije do Cateža, se je Jurčič globoko zamislil. Levstikovi navsveti za pisanje, njegovo geslo »iz ljudstva za ljudstvo«, zlasti pa njegov stav: »Dela je dosti, a moža ni, ki bi se ga lotil,« mu poslej niso dali več miru.

Prihajal je domov na počitnice, iskal razgovorov s preprostimi kmečkimi ljudmi, prisluškoval njihovim govorici, si zapisoval njihove reke in duhovitosti in uporabljal to gradivo pri svojem pisanju. Ustvaril je krepke podobe slovenskih kmetov v črtici Jesensko noč med slovenskimi polharji in napisal že v sedmi šoli povest Jurij Kozjak, slovenski janičar. Dobil je zanj nagrado 100 goldinarjev in pohvale od vseh strani. Kako tudi ne? V povesti je zaživel domač svet, spregovorili so domači ljudje in oživeli so spomini na Turke, ki so tako strahotno posegali v življenje našega ljudstva. Tako je Jurčič že kot priznan pisatelj po maturi odšel na Dunaj, da bi študiral za rofesorje jezikov, toda manjkalo mu je denarja, s pisanjem si je premalo zaslužil, zato študija ni dokončal, ampak si je poiskal službo pri uredništvu Slovenskega naroda ter ostal tu vse do svoje smrti. Ves ta čas, to je v dunajskih študentskih letih in kot časnikar je bil Jurčič zelo delaven kot pisatelj.

Iz svojih počitniških doživetij na gradu Kravjaku, kjer je poučeval graščakovo hčer, Johanno Ottovo, je

Jim pa je medtem pri mornarici jadralski okrog Havajev. Redko je prišel domov, a kadar je prišel, je našel denovo bolj spremenjeno. Nič ni bilo več časa zanj. Zdjaj je bilo treba delati reklamo za nov komplet za plažo, zdaj za nov krog smučarske obleke. Zvečer mora v dancing in pusti tam več denarja, kakor ga on zasluži ves mesec. V Sangaju so mu povedali, da je vložila prošnjo za ločitev. Od takrat ji ni poslal niti fیکا, ona pa je preveč računala na obljube raznih ljudi okrog filma.

Kmalu ni bilo več niti centa v žepu. Od takrat so njene slavne slike za vojaške kolektarčke, ki so prinesle slavo. Kaj hočemo, če imaš lepe lase, te slikajo za lasna olja, če imaš lepe zobe, pa za zobno pasto. Ona je imela lepo telo. Kopalne obleke so bile vedno manjše in manjše in, če je lepega dne potem sploh ni oblekla, razlike skoraj ni bilo. Tedaj pa jo je opazil film. Dali so ji denarja za nov par nogavic in začeli s snemanjem. Toda do glavne igralkice je dolga pot. Treba je najti kaj novega, nekaj, kar bo pritegnilo pozornost vsega naveličanega občinstva. Manj obleke? To delajo že vse druge in so že zdavnaj na skrajni meji tega, kar dovoli cenzura. In takrat je prišla na genialno idejo: obleka naj ostane, a pod njo — ničesar. In ker je to izvedla tako, da so vsi opazili, se ji je pot do slave v trenutku odprla. Vsi so se pulili zanj, najboljši krojači so ji krojili obleke, triumf pa je bil na gala večerji, ki jo je organizirala revija Photoplay: krojač jo je moral dobesedno v obleko zašiti, da je ostala na njej. Potem pa nova poroka, poročno potovanje na Japonsko, nastop na Koreji (16 vojakov ranjenih v obupni borbi za boljše prostore) in mile proušnje producentov, naj pride hitro, nazaj, da bo končala filme, ki jih je pustila na polovici. Kaj takega, se je zgodilo doslej prvič.

To je dekletu, ki je prignalo sex-appeal do vrhunca. Le da gre ta, sex-appeal že preko vseh meja ter postane popolna otročarija. Francozi pravijo, da jim dela vtis dojenčka, ki pleše v otroškem vrtcu trebušni ples. Nemci so vprašali obiskovalce filmov, katerega filma bi po njihovem mnenju ne bilo treba vrtneti v preteklem letu. Odgovor je bil: »Niagara« z Marilyn Monroe.

Sinovi do kolen srebrni, do prsi zlati

Ruska pravljica

V nekem carstvu je živel trgovec, ki je imel dve hčeri. In razglasil je po vsem carstvu: »Tisti carjevič, ki vzame mojo najmlajšo hčer za ženo, bo imel tri sinove — do kolen srebrne, do prsi zlate, s svetlim mesecem na čelu in z zvezdami na sencih.«

Pride iz drugega carstva kraljevič Ivan, poprosi za njeno roko in se z njo oženi. Čez leto dni mu rodi sina — do kolen srebrnega, do prsi zlatega, s sijajnim mesecem na čelu in z zvezdami na sencih.

Starejša sestra pa ji je bila nevoščljiva, podkupi babico-čarovnico in ta vzame otroka ter ga spremeni v goloba. Spusti ga na široko polje in gre h kraljeviču, mlademu očetu ter reče:

»Tvoja žena je rodila mačka.«

Kraljevič se razsrdi, a ji odpusti do drugega sina.

Drugo leto mu trgovska hči zopet rodi divnega sina.

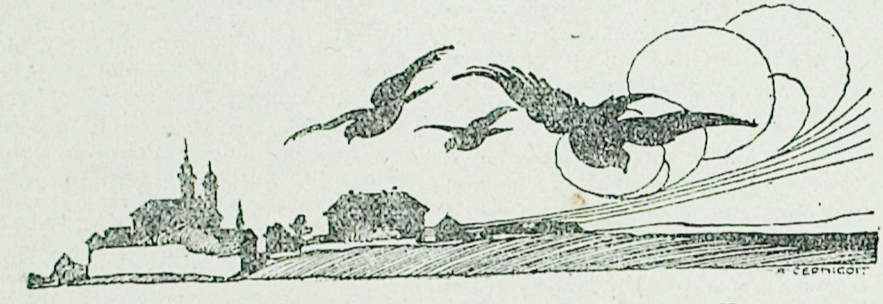
Babica-čarovnica ga spremeni v go-

peš, niti na konju, živeli pa so tam sami razbojniki. Zdaj pa je tam takšen dvorec, da mu ni enakega na vsem svetu. V njem živi prekrasna kraljična s sinom.

In kraljevič Ivan se začne odpravljati na otok, rad bi na lastne oči videl to čudo. A starejša sestra njegove prve žene, hudodelka, ga začne pregovarjati:

»Kakšno čudo je to neki?« mu reče. »Glej, jaz vem, za pravo čudo: za trikrat deveto deželo, v tridesetem carstvu, je lep, zelen vrt. V tem vrtu je mlin, ki melje sam od sebe, sam žito veje in meče pleve sto vrst daleč. Zraven mlina pa stoji zlat steber, na njem visi zlata kletka in po stebru hodi učen maček, ko gre gor, poje pesmi, ko gre dol, pripoveduje pripovedke.«

Trgovci pa medtem odplovejo in se pripeljejo h kraljični na otok. Sprejela jih je s častmi in jih radostno pogostila. Začno se pogovar-

loba in spusti na polje, kraljeviču pa reče, da mu je žena rodila psička. Kraljevič se strašno razjezi, vseeno pa se odloči počakati še tretjega sina. Toda tudi tretji se zgodi isto: čarovnica spremeni dečka v goloba, kraljeviču pa sporoči, da se ni rodil sin, temveč kos lesa.

Vsi trije bratje pa se zberó sredi čistega polja in odlete za trikrat deveto deželo v trideseto carstvo.

Kraljevič sklene počakati še četrtega sina, ki pa se je rodil navaden — niti v zlatu, niti v srebru, brez zvezd in brez meseca. Ko to kraljevič zasliši, skliče svoje velikaše in kneze. Posvetovali so se in sklenili, da se kraljična s četrtrim sinom postavi v sod in vrže v morje.

In res, spravijo ju v sod in spuste v morje. Sod plava vse dalje in dalje, kraljičin sin pa rase po urah in minutah. Val zanese sod k potoku, kjer se ob kraju razbije. Sin stopi z materjo na otok in začneta se razgledovati, kje bi se lahko nastanila. Na poti v gozd zagleda sin mošnjček. Pobere ga in se razveseli: v mošnjčku je bil kremen in ognjilo. Ko je udaril z ognjilom ob kremen, da bi zanetil ogenj, skočita ven sekira in kladivo:

»Kaj zapovedujeta, da storiva?«

»Postavita nama dvorec!«

Sekirica začne sekati, a kladivo zabijati žeblje in kot bi trenil, zgradi čudovit dvorec, kakršnega ni bilo v nobenem carstvu in si ga ne moreš niti misliti, niti predstavljati, ne s peresom popisati, ne v pripovedki povedati. In v dvorcu je bilo vsega v izobilju, vsega, kar ti srce zaželi.

Kar se pripeljejo nekoč mimo otoka na ladji trgovci, vidijo bajni dvorec in se mu silno začudijo. Od tam se odpeljejo v carstvo kraljeviča Ivana, ki se je bil medtem že oženil z drugo ženo. Komaj pristane ladja k bregu, že hitijo trgovci s sporočili in z darovi h kraljeviču.

»Ej, trgovci,« jim reče kraljevič Ivan, »mnogo morja ste prevozili, bili ste v raznih deželah, ali ne veste nič novega?«

Trgovci mu povedo, da je na morju otok, kjer je bila nekoč taka goščava, da nisi mogel skozi niti

jati o tem in onem. Trgovci pripovedujejo, da so bili pri kraljeviču Ivanu, ki je hotel z njimi na otok, da vidi dvorec, pa ga je starejša sestra njegove prve žene pregovarjala.

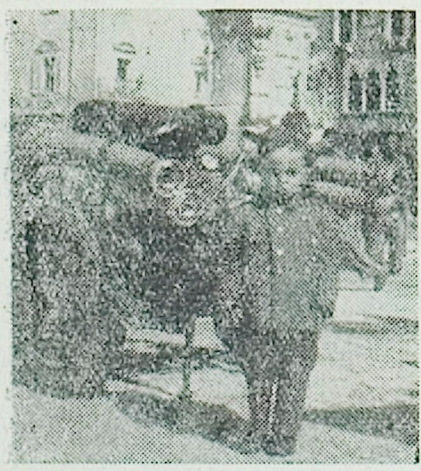
Kraljičin sin vse to sliši in komaj so odlupile trgovske ladje, potegne svoj mošnjček, udari z ognjilom ob kremen — takoj skočita ven sekirica in kladivo.

»Kaj zapovedujeta?«

»Do jutri mora biti okoli našega dvora vrt, na vrtu mlin, ki sam melje, sam žito veje in pleve sto vrst daleč raznaša. Zraven mlina naj stoji zlat steber, na njem naj visi zlata kletka in po stebru naj hodi učen maček.«

Ko se drugi dan kraljična s sinom zbudi, je bilo že vse gotovo: okoli dvorca je bil lep vrt, na vrtu mlin, zraven mlina zlat steber, učen maček pa je pel pesmi in pripovedoval pripovedke.

(Dalje prihodnjic)

Najmlajši koprski gasilec

Pomlad

Cuj, z drevja pred hišo: »Cicifuj, cicifuj!«

s hriba iz gozda: »Ku-ku, ku-ku-«

s ceste za hišo: »Živ-živ, živ-živ!«

pleše tam vrabčičev rod nagajiv;

lastovka v zraku vsa srečna čvrči,

hitra kot pšica mimo leti.

Bel kot peča je ves sadovnjak,

vonja in petja poln mlačni je zrak -

zopet v deželi pomlad je, pomlad...

Moji spomini

Tam med hrbi in gorami mala vas stoji, lipa, smreke, bori, ceri, vse ti tam leži.

Tam se zibelka zibala, ko smo mali bili. Večkrat sama sem jokala v svoji zibelki.

Lepše s prvimi koraki meni je bilo. Kadar pa na tla sem padla, bilo je hudo. Zdaj pa, ko sem že velika, mi do joka ni, raje pojem tam v sobi, da se vse smeji.

Napisala ŽELE TONČKA, uč. II. razr. gimn. iz KNEŽAKA pri Pivki

RESITVE IZ PREJSNJE STEVILKE

Križanka: VODORAVNO — 1) p, 2) ara, 3) kavka, 4) krila, 5) komar, 6) gad, 7) j — PRVI MAJ.

Lešniki: ogledalo, lunin odsev.

Graščak in hlapec

(Norveška narodna)

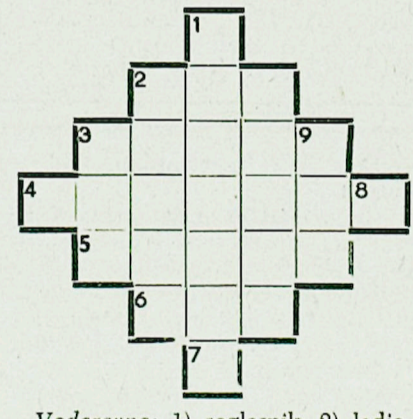
Živel je graščak, ki je bil tako ošaben, da je že od daleč na cesti nad vsakim zavpil: »Umaknite sel S poti graščaku!« Nekoč pa se je vozil sam kralj po tistih krajih. »Umaknite se, pojdite mi s poti!« je vpil graščak kakor po navadi. Kralj pa se zato ni zmenil in graščak se mu je moral umakniti. Tedaj mu je kralj rekel: »Jutri mi prideš na dvor in če mi ne odgovoriš na tri vprašanja, ki ti jih bom zastavil, zgubiš graščino, ker si tako ošaben.« To je graščaka močno prestrašilo, kajti vpiti in razgrajati je znal, na kaj pametnega odgovoriti pa ne. Poklical je svojega hlapca, o katerem so govorili, da je zelo premeten. Povedal mu je, da ga je strah iti pred kralja, češ da »en norec lahko tako vprašuje, da deset modrijanov ne zna odgovoriti«, in nagovoril je hlapca, naj gre namesto njega na dvor.

Hlapec se je oblekel v kraljevo obleko in šel na kraljevi dvor. Kralj ga je sprejel v najlepši obleki, s krono na glavi in z žezlom v roki.

»No, ali si prišel?« ga je nagovoril ne preveč prijazno. »Najprej mi povej, kako daleč je od vzhoda do zahoda?« »En dan hoda,« je odgovoril hlapec. »En dan hoda? Kako to?« se je začudil kralj. »Popolnoma preprosto, saj prehodi sonce to pot v enem dnevu.« je odgovoril mimo hlapca. »Dobro,« je rekel kralj. »Pa mi povej, koliko sem vreden v tej dragoceni obleki?« »Hm, pravijo, da je tvoje premoženje vredno stotisoč zlatnikov, zato mislim, da nisi zdaj vreden več kot devet in devetdeset tisoč,« je odgovoril hlapec. »Seveda, to bo kar držalo,« je rekel kralj, »toda povej mi, ko si že tako pameten, kaj zdaj misliš?« »Oh, gospod kralj,« reče ponižno hlapec, »ti si gotovo misliš, da imaš pred seboj graščaka, pa se

zelo motiš, kajti jaz sem samo njegov hlapec.« »Pa pojdi domov,« se nasmeje kralj, »in postani graščak, graščak pa naj ti odslej služi za hlapca.« In tako se je tudi zgodilo.

Magični lik

Vodoravno: 1) soglasnik, 2) ladjedelniška naprava, 3) del sobne opreme, 4) prijatelj, 5) enota za merjenje zlata, 6) šiviljska potrebščina 7) soglasnik.

Navpično: 1) kot 4 vodoravno, 2) kot 3 vodoravno, 3) kot 2 vodoravno, 4) kot 1 vodoravno, 8) kot 7 vodoravno, 9) kot 6 vodoravno.

LEŠNIKI

Prede in prede, v mrežo lovi, če jo podereš, novo naredi!

Na repu stojiš, mačka loviš, pa ga ne ujameš!

V njem živiš, ga gledaš, pa ga ne vidiš.

Športni dan pionirjev v Herpeljah

V nedeljo, 25. aprila, so imeli pionirji v Herpeljah Dan pomladi. Zbrali so se pionirji iz Herpelj, Ocizle, Krvavega potoka, Materije, Brezovice in Rodika. Bilo jih je približno 200. Vsak odred je nosil pionirsko zastavo, pionirji sami pa so se okrasili s cvetjem. Najlepše venčke so imele pionirke iz Herpelj in Brezovice. Od zbirališča na koncu vasi Kozina so šli pionirji v povorki po glavni cesti do bivšega dijaškega doma v Herpeljah. Popoldne so bile

telovadne tekme: proste vaje, vlečenje vrvi, skok v višino in igra med dvema ognjema.

Pionirji so bili zelo navdušeni nad lepim dnevom, pristrčno so se med seboj poslovlili in s svojo zastavo na čelu odkorakali proti domu.

M. J.

Posta strica Mike

Prazniki so minili, upam, da ste jih lepo praznovali. Vreme smo imeli sicer zelo slabo in to je bila velika škoda. Zdaj pa smo zopet pri svojem delu in kakor vidite, že odgovarjam na vaša pisma.

Za sliko se zahvaljujem pionirji iz VIŠNJEVIKA v BRDIH. Poslali so najlepšo risbo svoje šole, ki sta ju narisala KRISTANČIČ in KJOROTA JOŠKO. Žal mi je, da sliki ne bom mogel objaviti, ker sta narisani na karirastem papirju. Drugič rišite na bel papir. Za povabilo hvala lepa, upam, da vas bom kdaj res lahko obiskal. Lepe pozdrave nam vsem skupaj pošilja učenci 1. in 2. razreda. To so: DRNOVŠEK EDO, SIRK DANUŠKA, DRNOVŠEK ZMAGA, KJOROTA JOŠKO, SIRK MARJAN, MIŠIGOJ MILAN, ZUZA SONJA, KRISTANČIČ VENČKA, ERZETIČ BOGOMIR in ERZETIČ ALBIN.

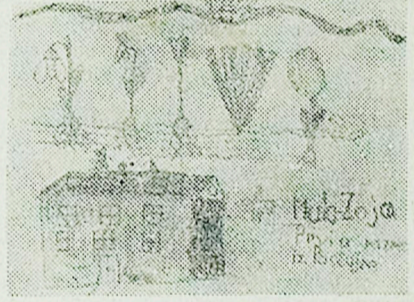
Iz 1. razreda osnovne šole v POSTOJNI pišejo naši stari mali znanci in prijatelji. Pravijo, da bodo gledali lepo predstavo lutkovnega gledališča iz Ljubljane, »Težave Peteršiljkove mame«. Upam, da jim je bila všeč! Rišbi pa sta priložila ŽITKO SILVO in ČELHAR MARIJA.

vilno rešila čarobni kvadrat, vsem skupaj pa nam pošilja pristrčne pozdrave.

Na vrsti so pionirji iz VELIKECA UBELJSKEGA. Da so bili na izletu v Predjamskem gradu, piše PUC ANA, in da jim je žal, da nistem žel z njimi. Videli so toliko lepega in zanimivega, da ne bodo nikoli pozabili. Ogleдали pa so si tudi vas Šmihel, piše PUC MILKA. O svojih doživljajih in srečanjih v gozdu piše ŽGAVEC ASTAČ Objavlil bom posebej. Tudi MOHORČIČ ELKA obžaluje, da nistem žel z njimi na izlet. Opisala pa je njihov izlet tako lepo, da bom objavil kot poseben spis s sliko Predjamskega gradu, ki jo je narisal njen sošolec POČKAJ BRANKO. Branko pravi, da je narisal risbo, da bi tudi drugi pionirji vedeli, kakšen je Predjamski grad. Risbo je narisal tudi ŽENKO VINKO, KRANJČ MAJDA pa je tudi opisala njihov prvi pomladanski izlet. In še KODRČ NIKO je pisal o izletu in o zanimivostih, ki so jih videli.

Iz OREHKA pri Postojni je IPAVEC FLORIJANA poslala pesem in risbo, ki je žal na črtastem papirju.

O lutkovni predstavi v JELŠANAH nišejo pionirji iz NOVOKRACIN. Gledali so »Prigode Peteršiljkove mame« in bila jim je zelo všeč. Uganke in križanke so poslali:

Narisala MULC ZOJA, uč. 1.b razr. osn. šole v POSTOJNI

ISKRA BRANKO, VALENCIČ GRACIJA, ŠTAMBERGER FRANKO in ISKRA ANICA.

Iz CAJNARJEV piše naša zvesta sodelavka BEČAJ JOZICA. Piše, da pridno prodaja Slovenski Jadran in da ji vsak teden zmanjka nekaj izvodov. Pošiljam vsem lepe pozdrave.

Pristrčne pozdrave iz ILIRSKÉ BISTRICE nam pošilja TOMŠIČ FRANKA, ki bi rada postala naša dopisovalka. Doma je naša Franka iz Bača, ki je oddaljen 1 km od Knežaka, kamor hodi v šolo. Opis njene vasi pa bom objavil posebej.

Novo znanec smo dobili v SOLKANU. Solkanski most nam je narisal LUZNIK ISTOK, KOMEL NATASA pa se v šoli lepo uči, rada pa bi postala naša znanka. Torej vam še povem, da naša Nataša hodi v 2. razred osn. šole, upam pa, da bo še kaj pisala. ČUBEJ DUŠAN piše, da bodo pri njih v Solkanu zgradili lep spomenik padlim Primorcem, v Cerovem v Brdih pa so zgradili novo šolo. Pri otvoritvi je bila lepa slavnost in vsi so bili nove šole zelo veseli. Tudi naš Dušan pravi, da se letos raje uči, ker je tudi njihova šola prepleksana in olepšana. In še KRIZAJ DANILO je pisal. Pravi, da zelo rad čita naš Slovenski Jadran, posebno naš pionirski kotiček. Obljubil je, da bo še pisal.

Iz Studena pri Postojni so poslali rešitev čarobnih likov: SIRCA ALDO, PODBOJ MAGDA, MIHELČIČ ZVONKO, JENČEK ZINKA in MIHELČIČ MARICA. Pošiljajo nam tudi lepe pozdrave.

Naše tovarne izdelujejo še vedno nesodobno pohištvo

V trgovinah vidimo najrazličnejše praktične gospodinjske izdelke naše elektroindustrije. Tako se prepričamo, da naša elektroindustrija pri svojih izdelkih računa s potrebami naše gospodinjice in da tudi pri svojih drobnih izdelkih koraka vstric z našim časom. Popolnoma drugačna je slika pri naši industriji pohištva. In vendar ima prav ta panoga pri nas dolgoletno tradicijo in ne majhen kader dobrih strokovnjakov. Toda kljub temu njeni izdelki, vsaj kar zadeva praktičnost in estetski videz, zaostajajo vsaj 30 let za podobnimi izdelki iz inozemstva. Da niti ne omenjamo stereotipnih bidermajerspalnic, imamo tudi še vedno sobne opreme s kavči in kombiniranimi omarami, ki so prave trdnjave po velikosti in teži. Vendar tovrstni izdelki predstavljajo pri nas še vedno najbolj praktično stanovanjsko opremo. Poleg takih vrst našega domačega plemenitega lesa, predstavlja kavkaški oreh še vedno vrhunec elegancije. Naša današnja žena pa, ki je zaposlena, nima časa, da toliko in toliko ur tedensko porabi samo za to, da neguje polituro svojega pohištva in je od dela preveč utrujena, da bi premikala in stevala poltonske kavče in fotelje. Prav tako nam take zastarele stanovanjske opreme ne dovoljuje omejeni stanovanjski prostor, ki ga s tem tako natrpamo, da nimamo več prostora za premikanje.

Vsega tega pa naši izdelovalci pohištva, tako v industriji kot v obrti, ne vejo razumeti in ne jemljejo v poštev. Važen faktor, ki bi ga morali pri tem upoštevati, je tudi ta, da za izdelavo takega pohištva rabimo ogromne količine lesa, ki pohištvo tako podražijo, da je za našega skromnega človeka predrago, po drugi strani pa predstavlja za naše narodno gospodarstvo prekomerno trošenje dragocene surovine, ki jo lahko zelo ugodno izvažamo na tuja tržišča.

Pohištvo bi moralo biti po dimenzijah precej manjše, da ga lahko postavimo v majhen prostor, ki ga imamo navadno na razpolago, mora biti lahko, da ga lahko prenašamo in premikamo, kajti spalnice morajo postati podnevi dnevne sobe. Ponkod v inozemstvu so ta problem že zdavnaj praktično rešili. Postelje so priklopljene v zidovih, v omarah, pod knjižnimi policami, zakrijejo se z lesenimi politiranimi vrati ali zavesami, pač mnogo kombinacij. Glavno je, da imamo podnevi lepo in prostorno dnevno sobo, ki jo zvečer z lahkoto spremenimo v spalnico.

Nekaj podobnega pač poskušajo tudi nekatera naša podjetja. Toda te svoje »moderne« izdelke imajo za veliko razkošje in temu primerne so tudi cene. Zato ni čuda, da se naši ljudje odločijo za spalnico starega tipa, saj jo dobijo za skoraj isto ceno kot dve moderni postelji srednje kvalitete.

Podoben položaj je tudi pri kuhinjski opremi. Še vedno vidimo ku-

hinje z ogromnimi kredencami namesto z zložljivimi omaricami. V naši državi je še vedno edini »Les« iz Ljubljane, ki ima tudi sodobno kuhinjo z omarami in omaricami, ki puščajo na sredi kuhinje prostor za vse gospodinjsko delo. Vendar tudi še ta kuhinjska oprema ne izkorišča vseh možnosti, ki bi lahko gospodinjici olajšale delo.

Verjetno bi taka kuhinjska oprema bila lahko cenejša od tiste z veliko in malo kredenco, toda še naše tovarne ne bodo propagirale take ureditve in ne bodo omogočile stopne nabave posameznih delov, bodo naše gospodinjice še 20 let pričakovane, da je kuhinja z veliko kredenco in mizo na sredi zadnje dognanje sodobne notranje arhitekture. Pri tem seveda gospodinjice ne pomislijo, da prehodi kilometre in kilometre, ko tekajo do štedilnika in vodovoda, do mize in h kredenci pa zopet k štedilniku itd.

Če si nabavljate sobno ali kuhinjsko pohištvo, dobro premislite in si oglejte v raznih perspektivah sodobno opremo. Mogoče se vam bo posrečilo, da si ustvarite kuhinjo, v kateri boste delali laže in bolj praktično. In čim več bo ljudi, ki bodo zahtevali tako opremo, tem prej bo morala tudi naša industrija in obrt o tem resno razmisliti in nuditi našim delovnim ljudem tisto, kar želijo in rabijo.

Takole lahko svojo staro garderobo spremenite v moderno

GOJENKE TRILETNE ŽENSKO OBRATNE ŠOLE BODO UPRIZORILE »NEOPRAVIČENO URO«

Gojenke triletne ženske obratne šole Koprue se že dalj časa učijo Bokofijevo komedijo »Neupravičena ura«, s katero bodo nastopile v Ljudskem gledališču v Kopru v torek 11. maja ob 20. uri. Pri igri bo nastopilo 18 gojenk, več profesorjev in učiteljic. Nekateri člani slovenskega ljudskega gledališča so gojenkam priskočili na pomoč z brezplačnimi scenami, z odstopom gledališke dvorane in drugim. Igro brezplačno režira Majda Skrbinska.

Sedimentacija krvi

Kri nikakor ni nekaj enostavnega, ampak je zelo zapleteno sestavljena tekočina. Če jo opazujemo pod mikroskopom, vidimo nešteto okroglih drobcev — rdeča krvna telesa. Vsako teh teles je debelo največ dve tisočinki mm. V enem mm³ krvi imamo približno 4—5 milijonov rdečih teles. Toda poleg teh rdečih pikic vidimo pod mikroskopom tudi brezbarvne celice — bela krvna telesa. Število le-tih je nekoliko manjše, imamo jih 7—8 tisoč v 1 mm³ krvi. Bela krvna telesa imajo v naši krvi prav posebno nalogo — uničujejo povzročitelje bolezni, ki so se po infekciji razmnožili v našem organizmu.

V zadnjih desetletjih je dognala medicinska znanost, da je zelo važno, s kakšno hitrostjo se ta krvna telesa sesedajo. V ta namen uporabljajo aparat za sedimentacijo krvi. To je steklena cevka, razdeljena na milimetre in stoji pokonci v posebnem stojalu.

Postopek je enostaven: iz žile nam vzamejo nekaj krvi in napolnijo z njo cevko. Po eni do dveh urah preberejo višino, do katere so se sesedla krvna telesa. Sedimentacija je pri ženah navadno dvakrat hitrejša kot pri moških. Še

večja je razlika v času mesečnega perila ali v drugi polovici nosečnosti, ko je tudi desetkrat večja od normalne. Za določanje sedimentacije sta najvažnejši prvi dve uri. Rezultat druge ure je kontrola in dopolnilo rezultatu prve ure. Splošno sodijo, da so vrednosti 5—10 mm majhne, 10—20 mm srednje, tiste nad 20 mm pa visoke.

Sedimentacija krvi ni odvisna samo od teže celice, ampak tudi od njihove naelektiriranosti. Menjavanje hitrosti sedimentacije pa je zelo zanesljivo znamenje za bolezenske spremembe v organizmu.

Hitrejšo sedimentacijo opazimo pogosto že takrat, ko krvna slika še niti ni spremenjena. Najdemo jo vedno pri vseh vnetjih, ko razpada tkivo (aktivna tuberkuloza, rak, sifilis, malokrvnost in sepsa). Zelo visoka je sedimentacija tudi pri revmatičnih obolenjih, pri vnetju rebne mreže in podobno. Pri kirurških obolenjih nam sedimentacija pomaga, da zgodaj ugotovimo ugotoviti določene bolezni.

Toda, čeprav je sedimentacija tako važna in pomembna, moramo vedeti, da nima specifičnega pomena in da samo z njo ne moremo ugotoviti določene bolezni.

Naloga zdravstvene zaščite matere in otroka v našem okraju

Da bi mogli zajeti pod strokovno varstvo vse matere že pred porodom, to je v zgodnji dobi nosečnosti, ob porodu in po porodu, čakajo naše zdravstveno organizacijo zelo obsežne naloge. V področje zdravstvene zaščite matere in otroka spada tudi zaščita otrokovega zdravja v njegovi najnežnejši dobi.

V ta namen bi rabili v našem okraju najmanj še štiri posvetovalnice (2 za otroke in 2 za noseče matere) in en dispanzer za noseče. Poleg tega še precej zdravstvenih delavcev — preventivcev.

Z napredkom medicine polagajo v vseh državah največjo skrb preventivni medicini, to je preprečevanju bolezni. Pri nas v Istri dolgo časa nismo mogli misliti na tako obsežne naloge, ker nismo podedovali preveč rožnatih zdravstvenih razmer. Nizek higijenski nivo, neprosvetljenost in praznoverje, vse to se odraža v visoki smrtnosti dojenčkov, v visokem odstotku mrtvorjenih in prezgodaj rojenih. Vse to pa nam daje tudi smernice, kje in kako moramo prijeti za delo.

Pred nekaj tedni se je sestal v Kopru odbor za zaščito matere in otroka, ki je sprejel važne sklepe na podlagi specifičnih potreb našega okraja. Te naloge bo v praksi uresničil Zdravstveni dom skupaj z organi oblasti. Med najvažnejšimi sklepi, ki jih je odbor sprejel, je brez dvoma skrb za nosečo mater. V Kopru imamo sedaj urejeno porodnišnico, ki je tudi veliko pridobila s prihodom ginekologa — specialista za ženske bolezni in porodništvo. Njegov prihod v Koper pa ni važen samo za porodništvo, ampak tudi za usmerjevanje našega dela predporodne zaščite na terenu. V letošnjem letu bomo ustanovili v koprskem okraju tri posvetovalnice za noseče matere. V Kopru taka posvetovalnica že deluje enkrat tedensko. Vodi jo ginekolog z medicinsko sestro in babico. Upamo samo, da se bodo žene

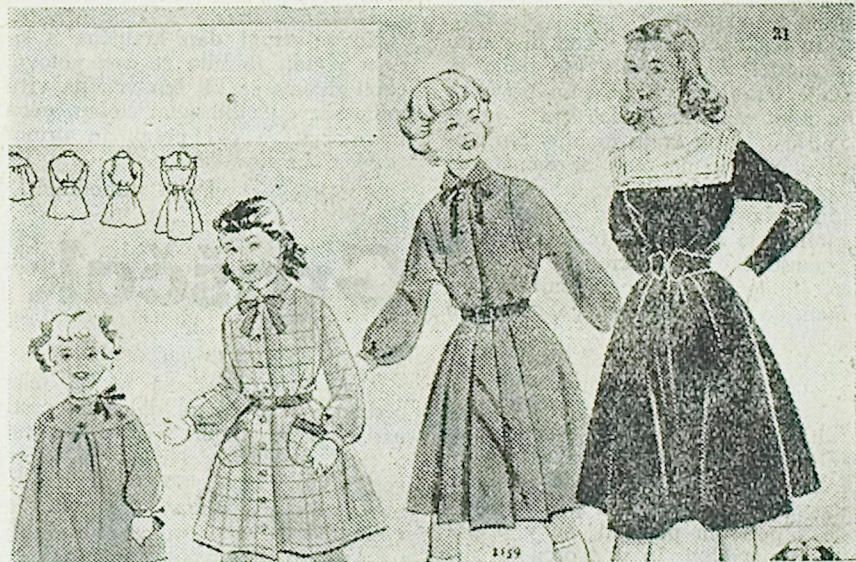
posluževale te ustanove, saj jim je taka posvetovalnica vodič zdravstvenega stanja, pravilnega poroda in zdravja bodočega otroka. V veliko pomoč posvetovalnici bodo babice, katerih dolžnost je v svoji občini žene pravilno usmerjati in skrbeti, da pridejo pod strokovni nadzor.

Zdravstvena zaščita otroka pa ima pri nas že nekaj tradicij. V smislu otroškega dispanzerja dela otroška ambulanta, kjer dobijo vsi otroci do 14. leta starosti brezplačno zdravniško pomoč. S prihodnjim letom bo otroška ambulanta verjetno postala proračunska ustanova, to je otroški dispanzer z bolj obširnimi nalogami kot jih more nuditi ambulanta. V Kopru imamo tudi otroško bolnico, ki deluje že leto dni. Poleg tega imamo tudi šest otroških posvetovalnic, ki omogočajo materi, da vodi kontrolo nad otrokovim uspavanjem in rastjo. V otroški posvetovalnici se lahko mati posvetuje z izkušeno medicinsko sestro o prehrani in negi svojega otroka in tako gradi zdrave temelje bodočega človeka.

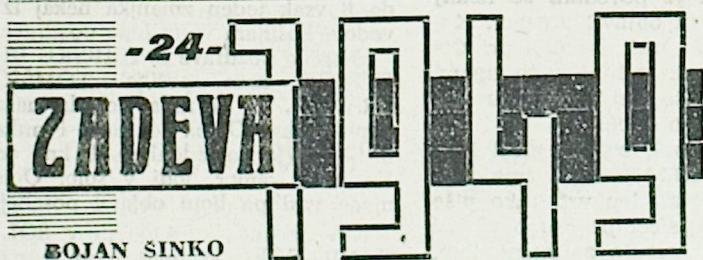
Naše delo na zaščiti otroka moramo še izpopolniti z dobro urejeno patronažno službo, ki se je pokazala kot najuspešnejša oblika boja proti umrljivosti dojenčkov. Za to bi rabili najmanj še dve medicinski setri. Patronažna služba je važna tudi zato, ker z njo zajememo v varstvo vse otroke v najbolj občutljivem obdobju. Tudi tiste, ki so od ustanov zelo oddaljeni in tiste, katerih matere iz kakršnih koli vzrokov ne iščejo strokovnih navodil.

Lozej Bojana

Predmete iz dragocenega jantarja najlepše očistimo tako, da jih zdrgnemo z volneno krpo ali mehko ščetko, ki smo jo namočili v vinski kislini. Najhitreje se umažejo jantarni ustniki za cigarete, za katere je najbolje, da jih v vinski kislini enostavno okopljemo.

Lepe spomladanske obleke za naše punčke, ko bodo hodile brez plašča

Tudi Ivan si je predstavljal Avstralijo precej drugače, kot jo je med svojim poznjim bivanjem spoznal. Podnebje Avstralije je bolj raznoliko kot evropsko. Na Tasmaniji se Skoti počutijo kot doma, na južni obali je kot v Dalmaciji: riviera in vino zori; vzhodna obala je subtropska; tudi vedno zasnežene gore, pašniki, savane so tu, puščavska in stepska notranost ter divji pragozdovi na severu. In razdalje? Sydney je na vzhodni obali, Perth na zahodni — potovanje z brzece traja velikih 12 dni! Zato pa je na višku letalski promet. Povprečen Avstralec potuje po zraku.

Glavne neprijetnosti v od mest odročnih krajih so oddaljenosti, hude suše in gozdni požari, ki neredko uničijo cele naselbine, da ljudje komaj uidejo na hitrih konjih. Kljub vsej motorizaciji je konj še vedno »nacionalna žival« v Avstraliji.

Mešanja ras in narodov v Avstraliji oblast nikoli ni mogla zaustaviti niti z najstrožjimi kaznimi. V divjini je namreč policija daleč, bele žene pa zelo redke.

Severne Avstralije in njenih osrednjih predelov, kar pomeni toliko kot tri četrtine ZDA, in nekaj desetisoč ljudi, ki so raztreseni od skupnega števila osmih milijonov pre-

bivalcev Avstralije po tej ogromni površini, ni mogoče kat tako nadzorovati!

Ladja, ki je pripeljala naša begunca z otoka Bali v Port Darwin, je bila tovrstni parnik desetisočih ton. Le redko je vkrcala poleg tovora tudi potnike. To je bil znak, da je njen kapitan dobre volje. Ivan in Dolores sta dobila kabini, nad katerimi sta bili pritrjeni tablici z napisoma »III. častnik« — »IV. častnik«. Oba sta se počutila na ladji bolj varna kot v materinem naročju. Ves čas svoje morskotni od Kolomba na Ceylon sleherno noč sta mirno spala kljub valovanju morja, ropotanju motorjev in žvižganju vetra. Prav nobene razlike nista opazila med udobjem na skoraj razkošno opremljeni potniški ladji »Melbourne« in tem, kar so jima nudili na tovrstnem parniku »Cecile«. Pevkina lepota je seveda vsepovsod opravila svoje, če je bilo Ivanu prav ali ne. Njeni prošnji ali želji ni mogel odreči niti najbolj odjudni morsk volk tovrstne paroplovne službe na Tišem oceanu, kakršen je bil kapitan »Cecile«.

Svojega orožja se je Dolores dobro zavedala in žvela je v prepričanju, da ji tudi v bodoče ne bo odreklo. Največji učinek je imelo to njeno nevarno orožje seveda pri njenem spremljevalcu, ki mu brez nje nikoli ne bi uspel nadvse drzen podvig — beg iz moskovskih krempljev.

Praden je sireda zatulila k odhodu. Je neki starejši farmer iz okolice mesta Wimmera v državi Viktorija, ki sodi med najžitorodnejše pokrajine v Avstraliji, pregovorili nekoliko okajenega kapitana — po rodu Irc — da ga je vzel s seboj do Sydneya. Možakar bi v nasprotnem primeru moral čakati dva dni na prihod redne potniške ladje. Naslednjega dne bi se mu sicer nudila priložnost poleteti v Sydney po zračni poti, vendar se je iz starokopitnosti odločil za daljšo in varnejšo pot po morju.

Vesel, ker ga je na zunaj tako robati kapitan sprejel

na krov, je v ladijskem salonu ob pivu pripovedoval Ivanu in Dolores, da so meso, volna in žito najvažnejši pridelek avstralskega kontinenta. Svoje prideleke je Avstralija vnovčevala v starih deželah za industrijske izdelke, ki jih njena industrija sploh ni izdelovala, ali pa le v zelo omejenem obsegu. Ko pa je pred zadnjo vojno nekaj podjetnih ljudi, ki so imeli zveze z vladnimi in skupščinskimi krogi, ogradilo Avstralijo z neprestopnim zidom zaščitnih carin in pod njegovim varstvom zgradilo številne tovarne, ki so pričele vse potrebne predmete in razne drobnarije izdelovati same — enako sta storili tudi Kanada in Južna Afrika — se je sistem menjalne trgovine zrušil. Tako se je zgodilo, da industrijske države starega sveta za nakup avstralske volne in govejske mesa niso imele denarja, ki so ga preje zaslužile s prodajo svojih gotovih izdelkov v Avstralijo, Kanado in drugod. Tudi po končani vojni se ni stanje prav nič spremenilo, še manj pa zboljšalo.

Po tretji in četrti steklenici piva je postal njun novi znanec še odkritosrčnejši. Tožil je, da žitnih cen nihče ne »ščiti«, da pa morajo oni, farmerji, visoko preplačevati »zaščiten« izdelke avstralske industrije, ki so jih nekoč dobivali iz prekomorskih dežel za polovično ceno.

Medtem ko si je avstralski farmer v salonu zaradi slabih časov ob pivu lajšal sree, je rezal »Cecile« valove proti severovzhodu, spremenil svojo smer proti vzhodu in nato po rtu York proti jugovzhodu, kjer je bil cilj njegove vožnje Sydney — avstralski New York.

Sydney je kaj kmalu skupno z predmestji prekoračil poldrugi milijon in dosegel drugega, čeprav pred manj kot dvesto leti o njem ni bilo ne duha — ne sluha. Naša begunca, ki sta se v vrvežu tovrstnega pristanišča neopazno izkrcala, skoraj nista mogla verjeti, da se je »avstralski New York« razvil iz zloglasne naselbine kaznjencev v zelo lepo in nepo-

Domače tehnične zanimivosti

TELEVIZIJA V SLOVENIJI

Radijske aparate izdelujeta pri nas tovarni »Nikola Tesla« v Beogradu in podjetje »Telekomunikacije« v Ljubljani. Pred sedmimi leti pa so ustanovili še Inštitut za elektrone, ki je dobil tudi oddelek za televizijo. Snemalna kamera, televizijski sprejemnik, mikrofoni itd. skratka vse aparature so izdelali v oddelku za televizijo. Na lanski radijski razstavi v Ljubljani so oddajali televizijski spored.

TOVARNA »ROG« OBETA 10.000 KOLES

Seveda samo za začetek, ker je tovarna stara komaj 4 leta. Toda »Rog« v Ljubljani je prvi postavil na tržišče doma izdelana kolesa.

Po dvajsetih letih

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Lzvrstano! Dosegel sem vse, kar sem si nekoč želel. Zelo si se spremenil, Jimmy, nikoli nisem vedel, da si tako velik.«

»Zrasel sem še nekoliko po dvajsetem letu.«

»Ali živiš dobro v New Yorku, Jimmy?«

»Se kar dobro. V službi sem pri mestni upravi. Pridi, Bob, šla bova nekam, kjer me dobro poznajo, pa bova lahko mirno govorila o starih časih.«

Prijela sta se pod pozduho in šla. Človek, ki je prišel z Zapada, je pripovedoval o svojih uspehih, drugi se je stisnil v svoje plašču in z zanimanjem poslušal. Na voga su bila razkošno razsvetljena okna lekarn. Oba sta se istočasno ozrla, da bi videla obraz drugega. Človek z Zapada se je nenadoma ustavil in potegnil svojo roko iz roke drugega.

»Ti nisi Jimmy Wells« — je rekel ostro. — »Dvajset let je sicer dolga doba, toda me tako dolga, da bi se rimski nos spremenil v nos gorile.«

»In vendar dovolj dolga doba« — odgovori visokorasel mož — »da iz dobrega mladeniča postane slab mož.« »Silky« Bob, ti si aretiran. Policiji iz Chicaga se je zdelo, da boš prišel sem, pa so telefonirali, da bi radi s teboj govorili. Mirno boš šel za menoj, ali ne? To je pametno. Toda preden pridemo na železniško postajo, ti moram izročiti tole pismo. Nekdo me je za to naprosil. Lahko ga prebereš tukaj, pri svetlobi te izlože. Pisal ga je policaj Wells.«

Človek z Zapada je mirno odprl pismo, toda, ko ga je prebral, mu je roka drhtela. Pismo je bilo kratko:

»Bob, prišel sem točno na dogovorjeno mesto. Ko si prižgal žveplenko, sem videl, da si ti tisti, ki ga išče Chicigo. Toda nisem te mogel sam aretirati, zato sem odšel po detektiva. Jimmy.«

Delajo s stroji naše domače konstrukcije in izdelajo celo kolo, izvzemši torpedo, ki je uvožen. Njihov cilj je — letna proizvodnja 50.000 koles.

VODNA ČRPALKA

Podjetje »Elektrokovina« iz Maribora je izdelalo vodno črpalko, ki ima prigraden elektromotor za priključek na trifazni tok 380 V. Črpalka sama lahko izsesa zrak iz sesalnega voda, Mamometrična sesalna višina znaša približno 9 m.

IZ HIDROELEKTRARNE »NIKOLA TESLA«

V tej hidroelektrarni je začelo obratovati drugi agregat z 28.000 kW. Kmalu bo gotov tudi tretji agregat, s čimer se bo proizvodnja električne energije povečala na približno 50 milijonov kilovatnih ur.

TOVORNI AVTOMOBIL »PIONIR«

Na naših cestah je to vozilo že zelo pogosto. Izljuje ga Tovarna avtomobilov v Mariboru. Nosilnost »Pionirja« znaša 3000 kg, bencinski motor je štiri takten in hlajen z vodo, mazanje tlačno. Ima hidravlične zavore in prostorno kabino za vozača in dva spremljevalca. Moč motorja 70 KM, doseže hitrost 80 km na uro, na 100 km porabi približno 25 litrov goriva in 0,28 litra olja.

REAKCIJSKO LETALO — NAJVEČJI USPEH NASE LETALSKE INDUSTRIJE

Naša letalska industrija izdeluje poleg motornih šolskih in športnih letal tudi vojna letala. Največji uspeh pa je dosegla lani, ko je izdelala naše prvo reakcijsko letalo »451-M«. Letos mu bo sledilo še drugo reakcijsko letalo »452-M«.

JOSIP JURČIČ - prvi slovenski pripovednik

(Nadaljevanje z 8. strani)

na, res je pri njem še vse premalo poglobitve v socialno problematiko tedanjega kmeta, ker je pisatelj v duhu romantike še vse preveč idealiziral, vendar se je s svojim delom dokopal do neprecenljivih zaslug: naše ljudstvo je po njem vzljubilo slovensko knjigo, slovensko besedo, ki jo je pisatelj jemal kmetu iz ust. Navdušeno ob njegovih delih je posiej rado segalo po knjigah, ki so mu širile obzorje, ga dramile in prebujale. Slovenski pisatelj se je poslej vedno bolj zblíževal s svojim ljudstvom, ki je počasi spoznavalo, da gleda v knjigi samega sebe, svoje vrline in svoje slabosti. Spoznavalo je lahko iz Jurčičevih del, da je pisatelj na strani slabotnih, siromašnih ljudi, ki so jih zapostavljali, žalili in poniževali družbeno močnejši sloji. Naučilo se je v njem ljubit domače življenje, navade in šege, spoštovati svoj jezik. Saj je zdaj vi-

Konstrukcija letala je originalna in odgovarja potrebam, možnostim in pogojem naše države. Izdelujemo tudi že serijsko lovsko letala, tovarna »Teleoptik« pa izdeluje letalske instrumente.

NOVA NAPRAVA ZA NAMAKANJE

Tovarna motorjev v Zagrebu je izdelala prvih 350 agregatov za namakanje njiv in vrtov. Agregat je opremljen z bencinskim motorjem 5 KM in porabi na uro 3 litre bencina. V eni minuti načrpa 750 litrov vode iz globine 25 m.

„NATE, TOVARIŠICA!“

(Prvomajska sličica)

Prvomajsko jutro v Kopru. Po Santorijevi ulici gresta dve učiteljici v živem razgovoru. Naproti jima prihaja skupina šolarjev. Ko se srečajo, seže eden od njih v žep in privleče na dan papirnat zavojček. Skoči k eni izmed učiteljic in ponudi:

»Nate, tovarišica!«

Vidno presenečena nastavi roko. Mali šolarček ji nasuje v dlan — rumenih bonbončkov, nato pa hitro zbeži za skupino. Učiteljica se skoraj v zadregi zahvaljuje malčku.

Malenkosten, toda tako pomemben dogodek! Kdo ve, če se ni mali šolarček orav takrat spomnil učiteljice, ki ima z njim v šoli toliko potrpljenja in ga uči za življenje toliko potrebnih reči. Zase je bil kupil tiste bonbončke, pa se mu je neke v notranjosti prebudilo nekaj, da ne bi bilo prav, če bi jih le sam pojedel. Ko je zagledal učiteljico, se je hipoma odločil: Njej jih moram dati. Mogoče se je pri tem spomnil pripovedovanja starih partizanov, ki tako radi obnovljajo spomine na borbo za svobodo in za slovenski jezik na tem ozemlju.

In učiteljica? Kako ji je zažarel obraz od tihega zadovoljstva nad takim priznanjem malega šolarčka. Veliko bolj sladka kot podarjeni bon-

delo, da je ta jezik lep, bogat, krepak in blagoslaven. Slovenski izobraženec pa se je v Jurčičevih delih lahko seznanil z napredno nacionalno demokrasko miselnostjo, ki je tedaj vedno bolj prihajala do izraza v slovenskem liberalnem meščanstvu. Če tako gledamo na Josipa Jurčiča, nam bo zmeraj ostala v spominu njegova svetla podoba, podoba nu njegova svetla podoba, podoba, ki sicer ne preseneča s svojimi širokimi obzorji in globoko psihologijo, marveč nam je ljub v svoji preprosti delavnosti, v svojem vedrem oblikovanju in v svoji veliki ljubezni do vsega našega. Ta njegova ljubezen izžareva še kot poslednje pisateljevo naročilo iz Tugomerjevih verzov, ki so vklesani v njegov nagrobni spomenik v Ljubljani: »Trd bodi, neizprosno mož jeklen, kadar brani te časti in pravde narodu in jeziku svojemu.«
Lojzka Brus

Po vsej državi so slovesno praznovali Prvi maj

(Nadaljevanje s 5. strani)

nilo Petrinja. Po otvoritvi je imelo domače prostovoljno gasilsko društvo vaje. Vodo so črpali iz novih hidrantov. V dvorani združnega doma je bila nato telovadna akademija članov »Partizana« iz Komna.

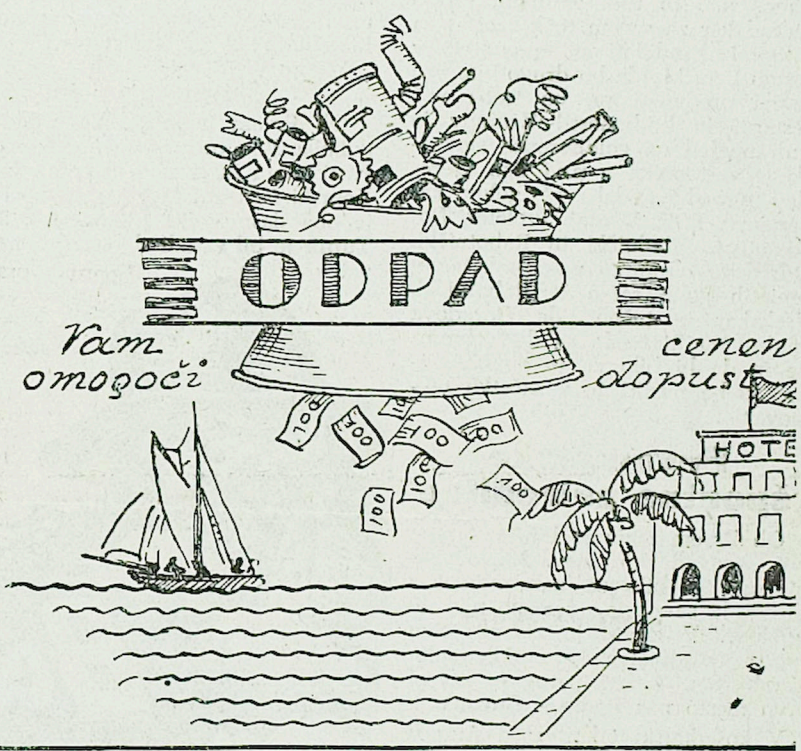
Koper je bil za Prvi maj ves v zastavah. V izložbenih oknih trgo-

vin so bile slike maršala Tita z napisom: »Živel 1. maj!« v obeh jezikih. Zvečer 30. aprila so bile slavnostne akademije po večjih krajih. Dopol dne 1. maja so bili na glavnih trgih v Kopru, Izoli in Piranu slavnostni govori. V Kopru sta govorila tov. Ecio Jazbec v slovensčini in Mario Abram v italijanščini. V Izoli se je na Garibaldijevem trgu zbralo okoli 2000 ljudi, v Piranu so delavci in povorki obšli glavne mestne ulice in se nato zbrali na trgu Prvoga maja.

Zelo pomembno je bilo praznovanje Prvega maja za prebivalce bivšega sektorja Nova vas — Sv. Peter, sedaj Raven, kjer so na ta dan slavnostno odprli novozgrajeno šolo. Tu so Italijani leta 1926 sezidali šolo, kjer je bil vse do osvoboditve pouk v italijanskem jeziku.

Veliko število ljudi je odšlo z avtobusi na izlete v razne kraje Slovenije v dnevi praznikov. V Koper in Portorož pa so prišle številne skupine iz Slovenije in drugih krajev.

Regresi za dopust ukinjeni?

ODPAD - LJUBLJANA

Odkupujemo vse vrste odpadkov. Zbiralne baze v vseh večjih krajih Slovenije

ODPAD podjetje za promet z odpadki

LJUBLJANA TEL. 32664, 32732

zabno velemesto na petem kontinentu, koder pride komaj po en prebivalec na kvadratni kilometer.

Verjetno ni mesta na zemeljski obli, ki bi imelo toliko modnih trgovin kot Sydney. Sydneyskim ženam in dekletom ni bilo neznano, kaj jim pristaja in kaj morajo zato kupiti. Toda tudi nositi so znale to, kar so si v trgovini omislile.

Najznačilnejši za Sydney pa je njegov orjaški most, pod katerim mora pluti sleharna ladja, ki hoče v njegovo pristanišče. Če ni največji, najdražji je gotovo. Čim višji je namreč postajal med gradnjo njegov edini lok, tem večje so bile mezdne delavcev, ki so gradili v vrtočlavi višini. Za sydneyski most res ni bilo škoda denarja. Čeženj so zgradili štiri železniške proge in prav tolikšno število prog cestne železnice, ter tras avtomobilske ceste. Pešci so na njem popolnoma neznan pojav. Za Ivana je bilo vse to zopet nekaj novega.

Njun prvi opravke v Sydneyu je bila ureditev običajnih formalnosti ob prihodu v tujo deželo. Papirje sta imela v najlepšem redu in po kosilu v nekem predmestnem hotelu sta bila najemnika skromnega, a vendar nad vse ličnega bungalova v enem izmed sydneyskih predmestij, kjer so prebivale družine srednjega stanu.

Moskovski agenti, ki ju v vrvežu tovernega pristanišča niti ne bi mogli zaslediti, ju ne bodo zlahka ujeli v tem dvomilijonskem velemestu, od koder jima v najslabšem primeru še vedno preostane beg v notranjost Avstralije ali celo med vulkane na Novi Zelandiji!

Moskva pa »Zadeva 1949« še ni črtala v dnevnega reda in nad Ivanovo glavo so se zbrali črni oblaki prav v Sydneyu, tem človeškem mravljišču petega kontinenta, ki ga imajo nekateri celo za najlepše mesto na svetu . . .

III. del: AVSTRALIJA

1. poglavje

PRVI ZNAKI NESREČE

Prvi dnevi in tedni v bugalovu sredi »avstral-

skega New Yorka« so jima minili brez posebnih dogodkov. Lepota črnolase pevke, ki je odšla pred leti brez očetovega dovoljenja za svojim zaročencem na Sumatro, tudi tukaj ni ostala skrita.

Zivela sta sicer popolnoma zase, zaradi svoje skromnosti in ljubeznivosti pa sta se kmalu prikupila sosesčini. Sprva so bili obiski njenih sosedov redki, toda sčasoma so postali vedno pogostejši, tako da sta moralata tudi sama vračati obiske, ali pa se ob nedeljskem delopustu celo udeleževati izletov.

Njuni novi znanoci so bili zelo obzirni. Nihče ju ni izpraševal, odkod in zakaj sta prišla v Sydney, kjer se je križalo toliko najrazličnejših človeških usod.

Ivan in Dolores si nista niti želela, da bi živel v svojem bungalovu povsem ločena od sveta. To bi bilo tudi nemogoče — razen če bi se pokazala kot popolnoma odljudna človeka.

Po drugi plati pa seveda nista hotela vzbujati prevelike pozornosti, kar bi se jima lahko kruto maščevalo.

Čim bolj se je krog njenih znancev širil, tem nemirnejši je postajal Ivan. Zlasti na izletih z novimi znanoci so njegove oči nemirno opazovale okolico. Tudi nedolžen slučaj bi ju lahko pripeljal v pesti moskovskih zasledovalcev!

V začetku nista niti nameravala ostati v Sydneyu. Ivan bi se počutil mnogo varnejši v kakšnem manjšem mestu v Novem Južnem Wallisu ali Viktoriji, toda Dolores ga je pregovorila, da ni vztrajal pri svojem prvotnem načrtu. Njegova mehiška ljubica seveda ne bi bila zvesta svojemu spolu, če mu ne bi prigovarjala, naj ostane vsaj nekaj časa v Sydneyu.

Dasi nerad, je Ivan njeni prošnji ustregel in se njej na ljubo vdal v usodo.

Ce ne bi bila v nevarnosti zaradi zasledovanja Moskve, bi mu njene muhe — Dolores je namreč uživala v lepem oblačenju in lišpanju, s čemer je vzbujala v okolici precejšnjo pozornost in si pridobila številne nove ozčudovalce — ne hodile prav nič navzkriž. Bil je mnogo premehkega srca,

da bi se mogel dovolj odločno upreti njenim željam, ki niso bile v najboljšem soglasju z njenim trenutnim položajem.

Sam se ni mogel odločiti, da bi si v Sydneyu poiskal kakšen priložnostni zaslužek. Ta korak se mu je zdel preveč tvegan, čeprav je vedel, da večno od njenega denarja ne bo mogel živeti. Dolores mu ni nikoli niti najmanj očtala, da živi od njenega denarja, kar bi kajpak pomenilo, da je njena ljubezen pri kraju.

Narobe, razvajala ga je na vsakem koraku, da mu je bilo kar nerodno.

Tudi njen vedno trdnejši namen, da bi ponovno nastopila kot pevka v enem izmed elitnih sydneyskih nočnih zabavišč v središču mesta, mu je povzročal resne skrbi. Ta njena misel ni ila nova. O tem sta že razglabljala na begu pred Agatjo Semjonovno Popovo in njenim singapurskim agentom. Toda ta posel naj bi bil le izhod v sili za primer, če bi jima zmanjkalo denarja in če on ne bi dovolj zaslužil za oba.

Predvidevala sta namreč tudi potovanje v njeno domovino. Ivan se je zavedal, da bi pomenilo njeno nastopanje v katerem koli sydneyskem nočnem zabavišču nadvse nevarno in predrzno igro z njuno usodo. Glas o novi pevki in njeni očarljivi lepoti bi se kakor blisk raznesel po Sydneyu in agentom kremelske tajne službe ne bi bilo niti najmanj težko najti — navzlic temu, da bi si našla izmišljeno ime — poti do njenega sydneyskega bungalova in usodno poseči v njuno življenje.

Občudovali njene lepote iz njune sosesčine so prilivali olje na ogenj njene nečimrnosti in sle po občudovanju. Dolores je bila predvsem ženska, in sicer zelo lepa ženska.

Ivan je čutil, da bo nekoga dne podlegel njenim vedno pogostejšim prošnjam in si tako sam nastavlil nevarno past, iz katere ne bo lahko uiti. Zato je postajal iz dneva v dan vedno bolj zamišljen, ponoči pa ga je začela moriti nespečnost, ki mu je pila kri in zarjedala že tako zrahljane živec.

DINAMO - državni prvak

Preteklo nedeljo je bilo zadnje kolo državnega nogometnega prvenstva, ki ni prineslo nobenega presenečenja na vrhu tabele. Zagrebški Dinamo je z visoko zmago nad Lokomotivo samo potrdil osvojitve naslova državnega prvaka, kajti borba za prvo mesto je bila praktično zaključena že prejšnjo nedeljo v zadnji minuti igre Dinamo - Crvena zvezda. Vsi športni strokovnjaki se strinjajo, da je Dinamo zaslužno osvojil najvišji naslov. Pokazal je najbolj zrelo igro, stalno formo in ni osvojil samo največ točk, ampak ima tudi najboljšo gol diferenco.

Naslednja tri mesta so osvojili Partizan, Crvena zvezda in Hajduk. To je že nekaka tradicija, kajti vsa leta po osvoboditvi še niso »veliki štirje« nobenemu moštvo dovolili, da bi se vrnil med nje. Letos je imela največ izgledov Vojvodina, toda zadeva Veselinovića jim ni samo vzela dveh točk, ampak je verjetno vplivala tudi na moralno moštva. Tudi Hajduku je zelena miza pobrala vse izgleda, da bi v zadnjih kolih resno posegel v borbo za najvišji naslov.

In Odred? Za letos smo se poslovlili od prve lige. Objektivno povedano, smo to tudi zaslužili, saj je Odred kar za sedem točk zaostal za drugimi kandidati za povratek v drugo ligo. Morda bo drugo leto več sreče, predvsem pa bo treba več resnosti in borbenosti! Zanimiv je tudi pogled na goldiferenco slovenskega zastopnika v prvi ligi. Odredov napad je dal več golov kot Sarajevo, BSK, Vardar, Proleter, Lokomotiva, Radnički in Rabotnički. Odredovo obrambo pa »prekaša« v prejetih golih samo še Rabotnički. Vsekakor je točno, da Odredova enajstnica ni imela solidne obrambe in da bi bilo na to pomankljivo treba misliti že v začetku tekmovanja.

Prvomajske športne prireditve

Ob Prvem maju je bilo v Piranu več športnih prireditev. Največ zanimanja je bilo za namiznoteniški turnir, ki se ga je udeležilo nad 40 igralcev. V finalu je zmagal član športnega društva piranskih solin Tamburlini. V igri parov je zavzel prvo mesto par Perko - Groznik.

V košarkarski tekmi med Aurora in Partizanom iz Pirana je zmagala Aurora s 38:29.

V nogometni tekmi med piransko enajstnico in garnizonom JLA iz Portoroža je zmagal Piran z 1:0.

V veslaških tekmah je na 1500 metrov zmagal četverec Boris Kidrič iz Pirana v času 5 minut in 25 sekund. Drugi je bil četverec Partizana, tretji pa Soline iz Pirana. V tekmi jadrnic je zmagal Bussani iz Kopra.

Ob prvomajskem prazniku je bilo tudi v Gorici več športnih prireditev. Največ zanimanja je bilo za nogometno tekmo med ljubljanskimi in gorškimi mladinci. Zmagali so ljubljanci z 2:1.

Na prvenstvu goriškega okraja v balinjanju je nastopilo 12 ekip. Prvo mesto je osvojil Branik iz Solkana, drugi je bil St. Peter, tretji pa Železničar iz Nove Gorice.

V počastitev Prvega maja so bile v Vipavi fizikultume prireditve na krajevnem letališču, kjer se je zbralo okrog 1000 gledalcev. Po nastopu mladincev in mladink vipavskega Partizana so bile konjske dirke, ki so jih prvič izvedli v goriškem okraju. V dirki z zaprekami je na 500 metrov dolgi progi zmagal poročnik Štefan Bogovčič, drugi

VZGLEDNA POŽRTOVALNOST

Prvega maja po zborovanju na Titovem trgu v Kopru se je tov. Colja Ernest vračal proti domu in je pred Taverno zagledal otroka, starrega od dveh let in pol do treh, ko je padel v morje. Opazil je, da si otrok ne bo mogel nič pomagati sam, ker je premajhen, zato ni niti razmišljal, kaj mu je storiti, pač pa prisrebno skočil v vodo kar v praznični obleki in tako otroka rešil.

To je primer, ki jasno kaže, kaj se lahko zgodi otrokom brez varstva staršev. Posebno pa je lep dokaz prisebnosti in požrtvovalnosti tov. Colje, ki je rešil otroku življenje.

pa je bil kapetan Dušan Kovačević.

V hitrostni dirki je na 800 metrov dolgi progi zmagal Istvan v času 32 sekund in 6 desetink pred Gerino in Radojkovičem.

Lep uspeh idrijskih filatelistov

Idrijsko filatelistično društvo deluje že od leta 1948 in je med najagilnejšimi v Sloveniji. Dosegli so že vrsto uspehov. Ob kvalifikaciji društva, ki jo je uvedla Filatelistična zveza Slovenije leta 1950, so zasedli četrto mesto, leta 1952 so bili drugi, na nedavni skupščini Filatelistične zveze Slovenije so dobili najvišje priznanje — prvo nagrado. Delo idrijskega društva pa je žal poznano le ozkemu krogu filatelistov in še ni prodrla med širše plasti ljudstva.

Idrijski filatelisti so sklenili, da bodo letos organizirali razstavo v okviru Idrijskega tedna od 1. do 8. avgusta. Na tej razstavi naj bi bila zastopana vsa primorska društva in so v ta namen že poslali vabila. Namen razstave naj bi bil v prikazu rasti primorskih filatelistov, ki so dosegli po osvoboditvi že vrsto lepih uspehov, kakor tudi popularizacija filatelije med prebivalstvom.

★ ODBOJKA

Ob Prvem maju je bil v Kopru odbojarski turnir med koprskim Partizanom in dvema ekipama JLA. Koprski Partizan je bil v premoči in je oba nasprotnika premagal z 2:0. Turnir je bil zaradi slabega vremena v telovadnici.

Taborniki v Idriji

V Idriji je bil pretekli teden občni zbor Rodu Srebrnih krtov, ki so se ga udeležili dijaki gimnazije in učenci rudarsko industrijske šole. Iz poročil je bilo razvidno, da so idrijski taborniki dosegli lani lepe uspehe, saj so med drugim organizirali tudi štiri taborjenja. Bilo pa je tudi nekaj primerov nepravilnega pojmovanja taborništvu in nediscipline, ker pri sprejemanju članstva niso dovolj pazili na kvaliteto. Vse to je vzelo nekaterim funkcionarjem precej poguma in rod je začel vidno pešati.

Kljub temu pa je občni zbor pokazal, da je v Idriji še vedno dovolj mladine, ki se zanima za prirodne lepote in za življenje v prirodi. Potrebni so samo novi organizatorski prijemi in rod bo zopet lahko začel s praviim vzgojnim delom. Potrebno bi bilo tudi, da se organizacija bolj nasloni na gimnazijo, kjer bo dobila več vodilnega kadra. V tem smislu so izvolili tudi nov odbor, ki bo moral takoj prijeti za delo in pripraviti vse potrebno za letošnja taborjenja. Delo Rodu Srebrnih krtov je za Idrijo velikega pomena, ker je v mestni okolici mnogo lepih prostorov za taborjenja in camping prostorov, kamor bi lahko prihajali taborniki iz vse države.

Gostovanje koprskih gimnazijcev v Dekanah

Ob prvomajskem prazniku so koprski gimnazijci gostovali v Dekanah, kjer so se pomerili s tamkajšnjimi nogometaši in odbojkarji. Rezultat tega obiska je bil zelo prijateljski — to se pravi 1:1. V nogometu so zmagali domačini s 3:2, v odbojki pa gimnazijci z 2:0.

Mednarodnega jezika

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamke za poštino, Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije. Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 7/1.

Barba Vane pravi...

kako se je kislno držala, ko je požirke spuščala po goitancu v notranje shrambe.

V dobro voljo me je spravil star znanec, ki me je povabil, naj bi popoldne napravili malo krožno potovanje z avtom po Bujšćini. Juca je bila navdušena s povabilom, ker ni bila še nikoli v življenju dlje od Portoroža, kjer si je pred nekaj leti zdravila »šijatik«. Po pravici vam povem, da sem na tem izletu pozabil na Socerb in prireditveni odbor, toliko so me navdušile lepote Bujšćine. Ves živ dan tudi nisem videl toliko nogometašev in nogometnih sodnikov. Že v Strunjanu je na igrišču kar mrgolelo. Za žogo so se podile tudi ženske. V Sv. Luciji je žogo občudovalo menda vse prebivalstvo Portoroža, Pirana in okoliških vasi. V Umagu je bila neka mednarodna tekma, ker so sodniki ves čas zvižgali in minili nasprotnike, kakor da so zastopniki Organizacije združenih narodov. Publika pa je rjavela: Ubi ga, ni ti brat, itd.

V terek sem pa dobil kupe prvomajskih dopisov iz vseh krajev. Vsi vprek se pritožujejo na vreme, kakor da sem jaz najbolj odgovoren za nesreče. Iz Krasa se jezi, da so morali nositi kožuhe, ker je vreme ponorelo. V Komnu so svečano otvorili nov vodovod, pa niso vedeli, če je voda tekla skozi cevi, ali zraven cevi. Na vsak način upajo, da bodo odslej njihove krave dajale več mleka, če bo vodovod funkcionalen. Izletniki iz Izole, ki so odšli v Gorico, so si naročili v St. Petru v gostilni »Pri zlačakanju so jim prišli vjudno spoti kapljica kosilo. Po večurnem ročiču, da jim ne morejo postreči, ker se laže potuje s praznimi želodci in pri tem tudi avtobusne gu-

me mamj trpijo. Ljudsko imovino je treba čuvati! Iz Divače mi pa pišejo, da so se nekateri gostje za prvomajske praznike zelo nevljudno vedli do natakarič. So ljudje, ki še vedno mislijo, da so natakariče zato v lokalih, da bi bile sužnje kapricastih gostov ter da morajo prenašati njihove neslane in spolzke opazke, pri tem se pa jezijo na postrežbo. Ko pa pride račun, je ogenj v strehi, čeprav so že prej videli cene na jedilnem listu. Da sem natakariča, bi takega gosta takoj vrgel iz lokala ven. Poznal sem natakaričo, ki se je iz maščevanja z nekimi takim robotim gostom celo poročila in ji je moral biti vse življenje pokoren. Ta se še danes kesa svojih nepremišljenih dejanj!

od 7. V. do 14. V. 1954.

PETEK, 7. maja — 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14. Kulturni razgledi; 14.15 Glasba po željah; 17.00 Zapleši z menoj; 17.20 Iz pozabljenih oper; 17.40 Narodne pesmi iz doline Morave; 21.00 Slušna igra: Josip Jurčič: »Domen«; 22.00 Maurice Ravel: Dete in čar, fantazija v 2 slikah, izvaja orkester in zbor francoskega radia ter solisti. SOBOTA, 8. maja — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.15 Sport doma in po svetu; 14.40 Šopek mladanskih — spored narodnih pesmi; 21.00 Od melodije do melodije; 21.30 Izbrano cvetje z domače grede; 22.00 Z mikrofonom po Primorski. NEDELJA, 9. maja — 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Vesela nedelja; 9.15 15' narodne in zabavne glasbe; 9.15 Mladinski tednik; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom po Primorski; 16.30 Promenadni koncert; 17.00 To je Jugoslavija — narodne pesmi in plesi — 21.30 Gustav Mahler: Simfonija št. 9 v D-molu, izvaja Dunajski simfonični orkester, dirigira Saša Horenstein. PONEDELJEK, 10. maja — 11.00 George Gershwin: Kubanska uvertura; 11.30 Našim ženam — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.30 Obzornik; 14.40 Priljubljene ponarodele pesmi; 17.30 Z narodno pesmijo po Hrvaškem Zagorju; 18.15 Glasbeni mozaik. TOREK, 11. maja — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.45 Fantje na vasi pojo; 17.20 Skladbe hrvaških skladateljev poje ženski kvartet; 18.15 Ileana Bratuzeva poje uspavanke, pri klavirju Marjana Fajdiga; 20.00 Gaetano Donizetti: Lucia di Lammermoor, tragična drama v 3. dejanjih, izvaja orkester italijanskega radia, dirigira Achille Consoli. SREDA, 12. maja — 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.30 Od Triglava do Jadrana; 14.40 Igra kmečki trio, štirje fantje in vaški kvintet; 17.30 S pesmijo in plesom po naših krajih; 18.15 Za vsakogar nekaj; 21.00 S knjižne police; 21.30 B. Papandopolos: Stojanka majka Knež Polka; 22.15 Plesna glasba. ČETRTEK, 13. maja — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.30 Vprašanja, ki vas zanimajo; 14.40 Gorenjski vokalni kvintet poje narodne pesmi; 17.30 Male skladbe velikih

mojstrov; 17.40 Srbske in makedonske narodne pesmi in plesi; 18.30 glasbena kronika; 18.40 Igra trio Dorko Skoberne; 21.30 Josef Haydn: Letni časi, oratorij v 4 delih, orkester dirigira Vittorio Gui. PETEK, 14. maja — 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave; 14.00 Kulturni razgledi; 14.15 Glasba po željah; 17.30 Od kraja do kraja; 18.15 L. v. Beethoven Sonata v C molu op. 13, izvaja pianist Edvin Fischer; 21.00 Slušna igra.

Vsem sorodnikom, znanec in prijateljem sporočamo, da je za vedno zaspala v 83. letu starosti naša ljubljena mama in babica.

MARIJA LILIJA roj GLOBELNIK

vdova po šol. upravitelju.

Pokopali jo bomo v četrtek 6. maja ob 17 uri v Postojni na mestnem pokopališču.

Postojna, 4. V. 1954.

Zalujoči:

sin Bogomil z ženo Angelo in hčerko Draguško

Realitet in agencija KOPEK

prevzema v komisijsko prodajo vse vrste premičnin in nepremičnin. Ima na razpolago za prodajo nekaj privatnih hiš v Kopru in Piranu ter več obdelovalnih zemljišč v bližini Kopra, v Izoli in v Pradah.

ISTOČASNO NUDIMO:

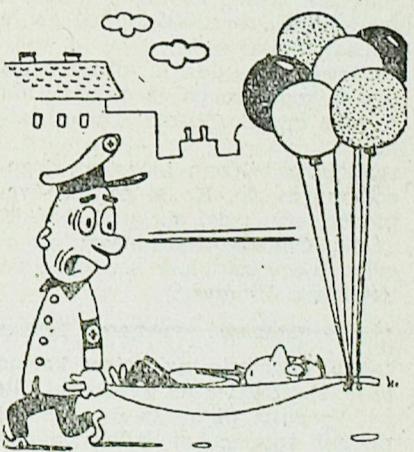
fotoparate, radio aparate, kuhalnike, razne komade pohištva, pisalne in računske stroje, stroje za mešanje testa, razno konfekcijo in drobni inventar za gostinska podjetja.

»PERLA« je najboljša loščilo za čevlje.

POTROŠNIKI, zahtevajte vedno loščilo za čevlje znamke

»Perla«

Industrijsko podjetje »SALVETTI« PIRAN

»Morate nam oprostiti, toda moj kolega je na dopustul«

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

VODORAVNO: 1) Živa, 4) čep, 7) Krk, 9) dr, 10) vi, 12) kotva, 14) Ero, 16) Vraz, 17) last, 19) Krn, 20) tal, 22) di, 23) Ra, 25) tek, 27) vso, 29) klad, 31) ikre, 33) oje, 34) Magda, 36) DL, 37) ar, 38) ono, 39) jez, 40) tri.

NAVPIČNO: 1) ŽIVEL PRVI MAJ, PRAZNIK DELA, 2) vk, 3) ark, 5) Edvard, 8) kov, 11) ira, 13) trk, 15) ost, 18) tat, 21) lek, 24) askare, 26) KLO, 28) org, 30) Ajd, 32) Edo, 35) ant.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stolja — Tiska tiskarna »Jadrano« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštini predal 2.

Letna naročnina 500.— din, polletna 250.— din, četrtletna 130.—, dobavlja takoj

Vaš Vane.